

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили

Кафедра обліку і аудиту

ТАРАКАНОВА ВАЛЕРІЯ СЕРГІЇВНА

ОБЛІК І АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ І
ЗАМОВНИКАМИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВА

Кваліфікаційна робота магістра на здобуття
ступеня вищої освіти: магістр
галузі знань: 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності: 071 «Облік і оподаткування»
за освітньо-професійною програмою
«Облік і аудит підприємницької діяльності»

Керівник кваліфікаційної роботи магістра:
д-р. екон. наук, професор Ужва А.М.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Рецензент:
канд. екон. наук, доцент Дранус В.В.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Миколаїв 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ	8
1.1 Поняття і форми розрахунків з покупцями та замовниками	8
1.2 Теоретичні аспекти обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками	18
1.3 Нормативно-правове регулювання організації обліку та аудиту розрахункових операцій	25
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ОБЛІКУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ	30
2.1 Організація синтетичного та аналітичного обліку розрахунків з покупцями та замовниками	30
2.2 Первинний облік розрахунків з покупцями та замовниками	36
2.3 Організація і методика проведення аудиту розрахунків з покупцями та замовниками	39
РОЗДІЛ 3. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «МИКОЛАЇВСЬКИЙ ХЛІБЗАВОД № 1»	48
3.1 Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Миколаївський хлібзавод № 1»	48
3.2 Аналіз основних фінансово-економічних показників підприємства	52
3.3 Аналіз розрахунків з покупцями та замовниками (дебіторської заборгованості) на підприємстві	59
РОЗДІЛ 4. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	64
4.1. Шляхи вдосконалення обліку розрахунків з покупцями та замовниками	64
4.2. Шляхи вдосконалення аудиту розрахунків з покупцями та замовниками	68

4.3. Емпіричний аналіз оптимізації розрахунків з покупцями та замовниками	
.....	71
ВИСНОВОК.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	80
ДОДАТКИ.....	87

ВСТУП

Важливим показником фінансової стійкості будь-якого підприємства є можливість в господарській діяльності здійснювати розрахунки з покупцями і замовниками. Без даної категорії обліку підприємство не зможе повноцінно працювати. В умовах ринкової економіки підприємствам доводиться щодня здійснювати велику кількість процедур комерційної діяльності у своїй виробничо-фінансовій діяльності.

Актуальність теми. Організація обліку та контролю розрахунків з покупцями і замовниками на підприємствах різних галузей та видів власності має стратегічне значення. В умовах нестабільної ринкової економіки зростає ризик несплати або несвоєчасної оплати рахунків покупцями, що призводить до появи претензій. Розвиток ринкових відносин підвищує відповідальність і самостійність компаній у розробці та прийнятті управлінських рішень щодо забезпечення ефективності розрахунків з дебіторами. Результат даного процесу напряму впливає на фінансову стійкість, основу оподаткування підприємства, здійснення планів доходів і видатків, що стимулює реалізацію його пріоритетних цілей розвитку в ринкових умовах та забезпечення його конкурентоспроможності та прибутковості. Виходячи з цього, необхідно проаналізувати стан цих розрахунків. Для аналізу використовуються дані бухгалтерського обліку та звітності. Тому важливу роль відіграє правильна організація розрахунків з покупцями і замовниками, що вимагає своєчасного і повного відтворення господарських операцій з розрахунків у первинних документах і регістрах бухгалтерського обліку.

Основна складова бухгалтерської роботи – це ведення обліку розрахунків з покупцями та замовниками, оскільки саме на цьому етапі формується основна частина доходів підприємства та грошових потоків. Розрахунки з одного боку сприяють продажу готової продукції, а з іншого – забезпечують підприємство необхідною сировиною, паливом та упаковкою. Здійснення помилок чи спотворень у фіксуванні таких розрахунків веде до

несення повної відповідальності за це уповноваженої особи, а тому наявність будь-яких спотворень у фінансовій звітності є неприпустимою.

На сьогоднішній день питанню обліку та аудиту розрахунків з покупцями і замовниками присвятили свої праці досить багато науковців, зокрема: Ф.Ф. Бутинець, О.В. Коблянська, Г.В. Власюк, В.М. Костюченко, С.Ф. Голов, С.Й. Вільнянський, С.М. Гончарук, Д.В. Долбнева, С.В. Приймак. Але, попри значні дослідження, дана проблема залишається актуальною і потребує подальшого розгляду.

Метою роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів обліку і аудиту розрахунків з покупцями та замовниками, та надання практичних рекомендацій щодо їх покращення.

Для досягнення мети було поставлено наступні **завдання**:

- визначити поняття розрахунків з покупцями та замовниками;
- розглянути форми розрахунків з покупцями та замовниками;
- дослідити теоретичні аспекти обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками;
- вивчити нормативно-правове регулювання організації обліку та аудиту розрахункових операцій;
- дослідити методикау обліку і аудиту розрахунків з покупцями та замовниками;
- здійснити фінансово-економічну характеристику підприємства ТОВ «Миколаївський хлібзавод № 1»;
- провести аналіз стану розрахунків з покупцями та замовниками на підприємстві;
- окреслити заходи із вдосконалення обліку і аудиту розрахунків з покупцями і замовникам.

Об'єктом дослідження є дебіторська заборгованість, що утворилася в процесі діяльності підприємства ТОВ «Миколаївський хлібзавод №1» впродовж 2019-2021 рр..

Предметом дослідження є методологія та методика обліку і аудиту розрахунків з покупцями та замовниками.

Використані **методи дослідження**: спостереження, аналіз, синтез, графічний, табличний, порівняння, узагальнення.

Інформаційною базою для проведеного дослідження стали: нормативно-правові та законодавчі акти України; праці зарубіжних та вітчизняних науковців, присвячені питанням обліку та аудиту розрахунків з покупцями і замовниками; матеріали наукових конференцій; уставні документи та фінансова звітність підприємства; інтернет ресурси.

Наукова новизна магістерської роботи полягає у вдосконаленні організації обліку і аудиту розрахунків з покупцями та замовниками, а саме:

удосконалено:

- Наказ про облікову політику підприємства, в якому запропоновано внести зміни щодо досліджуваних категорій обліку;
- підходи щодо зменшення обсягів дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги шляхом аналізу зовнішніх та внутрішніх факторів впливу.

дістало подальшого розвитку:

- уточнення понятійного апарату в частині трактування понять: «розрахунки», «дебіторська заборгованість»;
- складання програми проведення аудиту розрахунків з покупцями і замовниками;
- удосконалення робочих документів аудитора;
- застосування кореляційно-регресійного аналізу для виявлення ступеня впливу збільшення виручки від реалізації на терміни погашення заборгованості;

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження, що викладені в магістерській роботі були опубліковані в наступних статтях:

Тараканова В.С. Шляхи удосконалення обліку розрахунків з покупцями та замовниками / В.С. Тараканова // Студентські наукові студії : Молодіжний науковий журнал. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2023.

Тараканова В.С. Аудит розрахунків з покупцями та замовниками на підприємстві: проблеми і шляхи їх вирішення / В.С. Тараканова // Студентські наукові студії : Молодіжний науковий журнал. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2023.

Коротка характеристика розділів. Перший розділ роботи «Теоретичні основи обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками» присвячено вивченню економічної сутності поняття «розрахунки», визначенню їх форм. Розглянуто теоретичні аспекти обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками, і досліджено нормативно-правову базу їх регулювання.

В другому розділі розглянуто організацію і методику обліку і аудиту розрахунків з покупцями та замовниками. Досліджено синтетичний та аналітичний облік. Розглянуто первинне забезпечення.

Третій розділ «Фінансово-економічна характеристика підприємства ТОВ «Миколаївський хлібзавод № 1»» присвячено вивченню організаційно-економічної характеристики підприємства, аналізу фінансово-економічних показників, динаміки і структури дебіторської заборгованості.

В четвертому розділі запропоновано шляхи удосконалення обліку і аудиту розрахунків з покупцями та замовниками та проведено емпіричний аналіз впливу чинників на термін погашення заборгованості.

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи магістра. Дипломна робота містить вступ, чотири розділи, висновки і пропозиції, список використаних джерел і додатки. Основний зміст дипломної роботи викладено на 77 сторінках друкованого тексту. Робота містить 20 таблиць, 19 рисунків. Список використаних джерел нараховує 70 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ

1.1 Поняття і форми розрахунків з покупцями та замовниками

Виникнення і перетворення розрахунків з покупцями та замовниками тісно пов'язане з розвитком товарного виробництва і обігу. Безперервність руху капіталу на всіх трьох етапах його перетворення – грошей у виробництво, виробництва в товари і товарів у гроші – може бути забезпечена купівлею-продажем в межах відповідної розрахунково-платіжної системи. По суті, він має збалансувати товарні та грошові потоки, а також забезпечити стабільність для задоволення боргових потреб гравців економіки.

Розрахунки із покупцями є одним із ключових завдань у вирішенні проблем, що виникають під час поточного управління компаніями, також з позиції оптимального співвідношення між ліквідністю і прибутковістю. Тому проблемні питання щодо розрахунків з покупцями доцільно розглянути у контексті бухгалтерського обліку. Необхідність покращення розрахунків з покупцями та замовниками підтверджується їх збільшенням частки в активах товариства. Питома вага, рекомендована вченими від вартості оборотних активів – 40%. У більшості господарств частка дебіторської заборгованості залишається високою і збільшується впродовж останніх 3-х років. Тобто, відбувається значне вилучення коштів з обороту компанії з одного боку, через збільшення заборгованості покупців і замовників, а з іншого боку – через необхідність погашення зобов'язань перед бюджетом за накопиченими податками в момент, коли розрахунок з боржниками ще не проведено.

У сучасному бізнес-середовищі діяльність кожного комерційного суб'єкта є предметом занепокоєння широкого кола учасників ринкових відносин, зацікавлених у позитивних результатах їх діяльності. Можливість

досягнення українськими підприємствами більш ефективного рівня роботи безпосередньо залежить від прозорості та достовірності даних фінансової звітності, на підставі яких інвестори визначають доцільність і обсяги інвестицій та контролюють їх ефективне використання.

Розрахунок є важливим інструментом регулювання економічних відносин між суб'єктами господарської діяльності, а також невід'ємною ланкою в процесі розширеного відтворення, формування і розподілу (перерозподілу) суспільних продуктів. Відмінність у підходах до визначення поняття «розрахунків» в довідковій та науковій літературі (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Визначення поняття «розрахунки» в довідковій та науковій літературі

№	Джерело	Трактування
В довідковій літературі		
1	Азрилиян А.Н.	Розрахунок – 1) підрахунок чого-небудь. 2) здійснення платежів за що-небудь, виконання грошових зобов'язань [3, с. 383]
2	Бутинець Ф.Ф.	Розрахунки – грошові взаємовідносини, що виникають між підприємствами по операціях товарного і нетоварного характеру [6, с. 162]
3	Пантелеев В.П., Сніжко О.С.	Розрахунок – 1) сплата грошей за зобов'язанням; 2) документ, складений на основі розрахунку [13, с. 160]
4	Сухарев А.Я.	Розрахунки – здійснення платежів по грошових зобов'язаннях [19, с. 316]
В науковій літературі		
5	Безруких П.С.	Розрахунки – це грошові взаємовідносини, що виникають між організаціями по товарних і нетоварних операціях [5, с. 414]
6	Парашутін Н.В., Козлова Е.П.	Під розрахунковими відносинами розуміють зобов'язання покупця оплатити у встановлений термін вартість матеріальних цінностей, послуг і іншої заборгованості, після виконання [14, с. 22]
7	Чацкіс Ю. Д., Лисюк О. М., Михайлова Т. П.	Розрахунки – це система взаємовідносин між підприємствами і громадянами, заснована на грошовому погашенні вартості товарно-матеріальних цінностей, робіт, послуг [15, с. 117].

Джерело: створено автором

В результаті здійснення господарської діяльності організації проводяться розрахунки з покупцями, постачальниками та іншими особами, які є контрагентами даної організації.

Багато вчених-економістів вважають, що велика розмаїтість розрахункових операцій суб'єкта, що господарює обумовлює необхідність їх класифікації.

В цілому класифікація визначається рядом ознак:

- в залежності від напрямку розрахунків їх можна розділити на внутрішні (розрахунки з підзвітними особами) і зовнішні (розрахунки з контрагентами);
- відповідно до положення про бухгалтерський облік можливе проведення розрахунків у готівковій та безготівковій формах;
- залежно від характеру операцій, за якими здійснюються розрахунки, вони поділяються на розрахунки за товарними та нетоварними операціями.

Термін «розрахунки» в основному містить два поняття. По-перше, це розрахунки за договором, коли сторони використовують різні платіжні засоби для погашення своїх договірних боргових зобов'язань. По-друге, як особлива сфера регулювання, виникають відносини для перерахування готівкових розрахунків безготівковим способом через кредитні організації та банки. Така сфера відносин, що охоплює переказ коштів через банки, відокремлена від договірних відносин між платником і одержувачем коштів.

Розглянемо докладніше класифікацію, яка містить поділ розрахунків на готівкові та безготівкові.

Готівкові розрахунки – це грошові розрахунки за поставлений товар, надану послугу або виконану роботу.

У теперішній час підприємства в основному використовують безготівкові форми розрахунків.

Безготівкові розрахунки – це платежі, які здійснюються без використання грошових купюр чи монет, шляхом перерахування коштів між банківськими рахунками або між електронними гаманцями.

Наразі здебільшого у господарській діяльності залучені наступні форми безготівкових розрахунків, як розрахунки за допомогою платіжного доручення, акредитива, платіжної вимоги-доручення, чека, векселя.

Розглянемо різні форми здійснення безготівкових розрахунків:

1. Розрахунки за допомогою платіжного доручення.

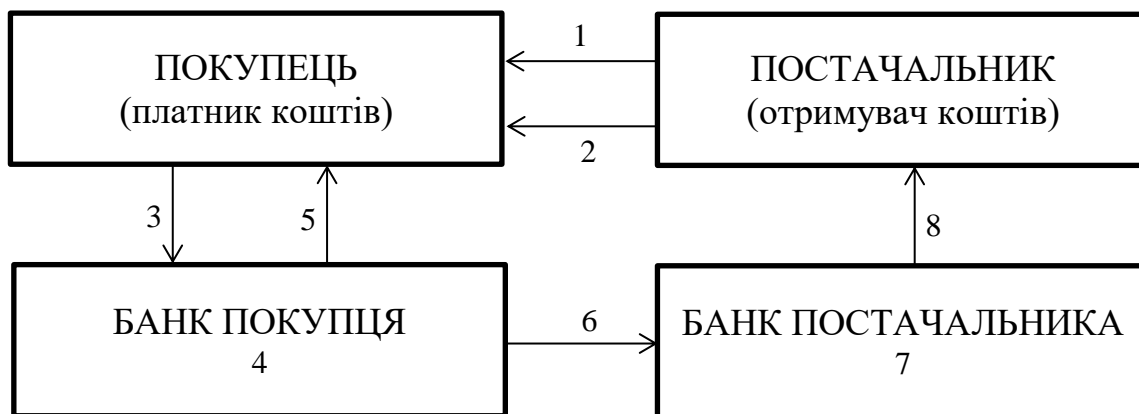
Платіжне доручення – це письмовий дозвіл, наданий клієнтом банку, що обслуговує його, про списання коштів з рахунку клієнта та перерахування їх на кореспондентський рахунок банку одержувача для подальшого зарахування на поточний рахунок останнього.

Відповідно до умов основного договору платіжні доручення можуть використовуватися для попередньої оплати товарів, робіт, послуг або для внесення періодичних платежів.

Платіжні доручення мають широке застосування в розрахунках за між підприємствами. Вони забезпечують максимальну швидкість надходження та оплати товарно-матеріальних цінностей, прискорюють обіг грошових коштів, попереджають виникненню кредиторської заборгованості у покупців.

Банк приймає лише платіжні доручення в межах ліміту поточного рахунку. Якщо хтось один з учасників процесу не має банківського рахунку, неможливо здійснити розрахунок між постачальником і покупцем за допомогою платіжного доручення. У цьому випадку компанія може здійснювати розрахунки гарантованим платіжним дорученням.

Розрахунки з використанням платіжного доручення здійснюються за наступною схемою (рис. 1.1):

- 1 – постачальник відвантажує товар (виконує роботи, надає послуги);
- 2 – постачальник виставляє рахунок за товар;
- 3 – покупець подає платіжне доручення в обслуговуючий його банк;
- 4 – банк покупця списує кошти з його рахунка;
- 5 – банк покупця повідомляє його про списання коштів;
- 6 – банк покупця передає платіжне доручення на відповідну суму до банку постачальника;
- 7 – банк постачальника зараховує кошти на його рахунок;
- 8 – банк постачальника повідомляє його про надходження коштів випискою з розрахункового рахунка.

Рисунок 1.1 – Механізм здійснення розрахунків за допомогою платіжного доручення

Джерело: [20]

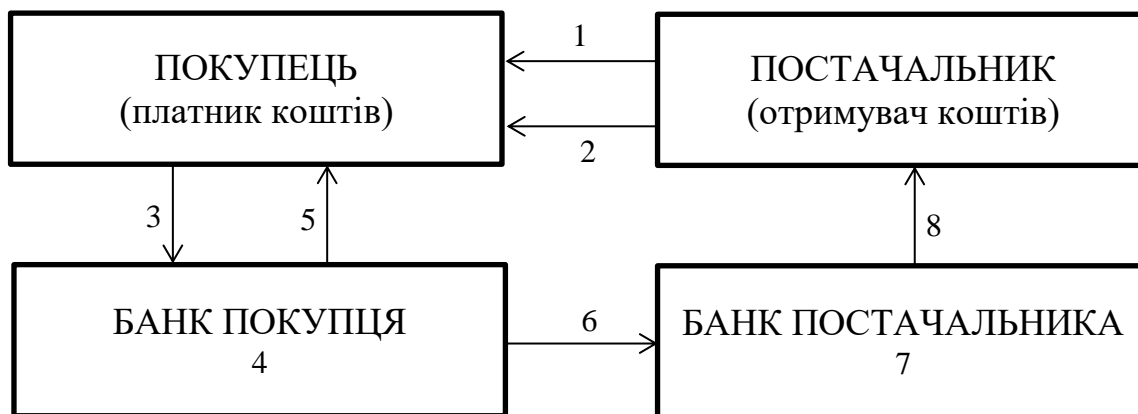
Переваги оплати платіжним дорученням:

- просте та швидке оформлення документів;
- прискорений рух коштів;
- можливість використання цього способу оплати для нетоварних платежів.

2. Розрахунки за допомогою платіжної вимоги-доручення.

Платіжна вимога – це розрахунковий документ, що містить вимогу кредитора (одержувача коштів) за основним договором до боржника (стягувача) про сплату через банк певної грошової суми. Даний документ видається продавцем. Платник, визначивши можливість оплати отриманої платіжної вимоги, подає цей документ банку, який обслуговує його, для перерахування прийнятої ним суми на розрахунковий рахунок продавця.

Розрахунок з використанням платіжної вимоги-доручення здійснюється за такою схемою (рис. 1.2):

- 1 – постачальник відвантажує продукцію;
- 2 – разом із документацією на відвантажену продукцію постачальник передає платіжну вимогу-доручення на оплату;
- 3 – покупець передає вимогу-доручення в обслуговуючий банк;
- 4 – обслуговуючий банк покупця списує кошти з його рахунка;
- 5 – банк покупця повідомляє випискою з рахунку про списання коштів;
- 6 – банк покупця направляє в банк постачальника платіжну вимогу-доручення;
- 7 – банк постачальника зараховує кошти на його розрахунковий рахунок;
- 8 – банк постачальника повідомляє його про надходження коштів випискою з розрахункового рахунка.

Рисунок 1.2 – Механізм здійснення розрахунків з використанням платіжної вимоги-доручення

Джерело: [20]

Переваги:

- такий спосіб розрахунку більше відповідає економічним і фінансовим інтересам як постачальника, так і покупця;
- зміцнює договірні відносини в господарюванні;
- пришвидшує оформлення розрахункових документів;
- оплата здійснюється за згодою платника після первинної перевірки товаротранспортних документів постачальника.

3. Розрахунки за акредитивами.

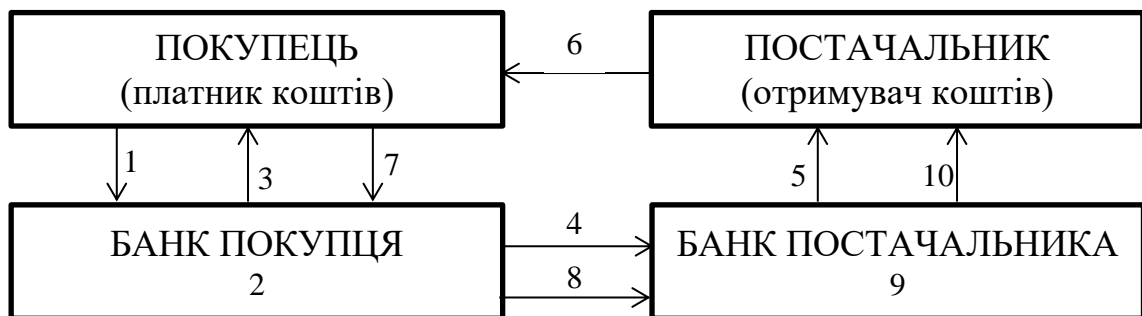
Акредитив – це умовне грошове зобов'язання банку, випущене від імені клієнта на користь контрагента за договором, за яким банк, який відкрив акредитив, може здійснити платіж за умови подання документів, передбачених акредитивом, і при дотриманні умов акредитива.

Платник видає акредитив з банку покупця в банк постачальника для оплати рахунків на умовах, зазначених у заяві покупця.

Особливою рисою є те, що оплата здійснюється безпосередньо після відвантаження. Постачальник подає в банк всі відповідні документи, що підтверджують відвантаження, виконання послуг і робіт і отримує відповідну суму. Оформлення акредитива здійснюється шляхом перерахування коштів за платіжним дорученням банку-виконавця на банківський рахунок одержувача коштів або шляхом зарахування відповідної суми на банківський рахунок одержувача коштів у банку-виконавцю.

Це виключає можливість затримки оплати та забезпечує її своєчасність. Акредитив видається на період за договором поставки, і кожен призначений для розрахунків тільки з одним постачальником.

Схема розрахунків з використанням акредитиву (рис. 1.3.):

- 1 – покупець, доручає банку, що його обслуговує, відкрити акредитив;
- 2 – банк покупця відкриває акредитив;
- 3 – банк покупця сповіщає покупця про відкриття акредитива;
- 4 – банк покупця повідомляє банк постачальника про відкриття акредитива постачальнику на конкретну суму;
- 5 – банк постачальника сповіщає постачальника про відкриття акредитива;
- 6 – відвантаження товару;
- 7 – покупець повідомляє банк про виконання умови акредитива;
- 8 – банк покупця переказує банку постачальника суму коштів з акредитива;
- 9 – банк постачальника зараховує кошти на рахунок постачальника;
- 10 – банк постачальника повідомляє про це свого клієнта.

Рисунок 1.3 – Механізм здійснення розрахунків за допомогою акредитиву

Джерело: [20]

Переваги:

- такий спосіб оплати дає постачальнику впевненість у тому, що оплата за відвантажений товар буде здійснена вчасно;
- для постачальника (одержувача коштів) акредитивний спосіб оплати є надійним, відносно простим і привабливим, оскільки гарантує оплату.

Недоліки:

- для покупця невигідно використовувати для розрахунків акредитив, оскільки вилучення коштів протягом певного терміну погіршить фінансовий стан підприємства покупця.

4. Розрахунки чеками.

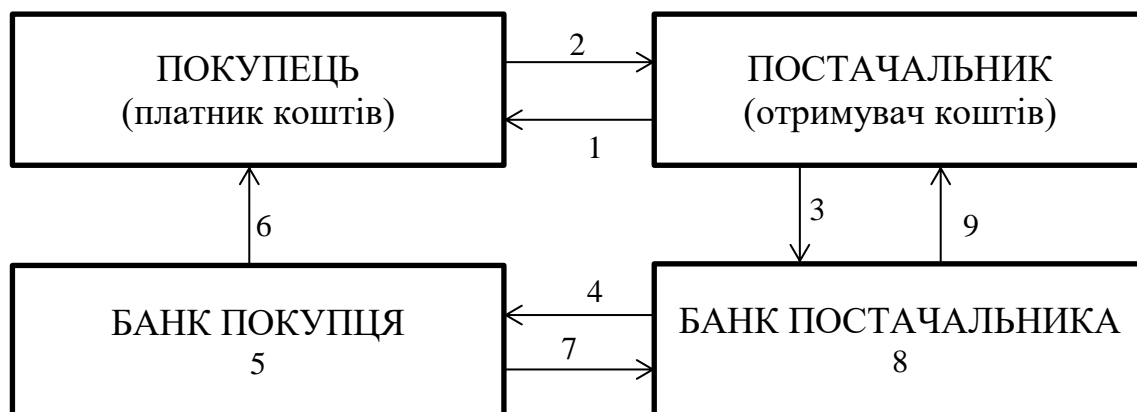
Розрахунковий чек – це документ встановленої стандартної форми, в якому чекодавець доручає своєму банкові перерахувати кошти з його рахунка, на рахунок чекоутримувача.

Чек оплачується з коштів чекодавця. Чек підлягає сплаті платником за умови, що він пред'явлений до оплати у встановлений законодавством термін, тому дотримання всіх реквізитів чека в ньому є обов'язковою умовою його дії. Відсутність хоча б одного реквізиту позбавляє документ повноважень.

Грошові чеки використовуються підприємствами лише для отримання готівки з банківських рахунків для здійснення господарських витрат, виплати заробітної плати, премій і заохочень, коштів на відрядження, дивідендів. Чек є грошовим документом короткострокової дії і не має статусу законного засобу платежу. Обіг чеків визначається потребами господарського обороту і не регулюється законодавством. Через що розрахунки чеками мають умовний характер: видача першим чека не є сплатою боржником його зобов'язань. Борг сплачується тільки після повної оплати чека банком-платником.

Чеки, оформлені з порушенням нормативних документів, не приймаються.

Розрахунок за допомогою чека здійснюється за наступною схемою (рис. 1.4.):

- 1 – постачальник передає покупцеві товар;
- 2 – покупець передає розрахунковий чек постачальнику;
- 3 – постачальник передає розрахунковий чек у свій банк;
- 4 – банк постачальника направляє розрахунковий чек для оплати в банк покупця;
- 5 – банк платника списує з рахунка покупця товару кошти;
- 6 – банк платника повідомляє про списання коштів платника;
- 7 – банк платника переказує відповідні кошти банку постачальника;
- 8 – банк постачальника зараховує на рахунок постачальника кошти;
- 9 – банк постачальника повідомляє про зарахування коштів на рахунок.

Рисунок 1.4 – Механізм здійснення розрахунків за допомогою чека

Джерело: [20]

Переваги:

- Допомагає зменшити дебіторську заборгованість за рахунок швидкості розрахунку та надходження коштів на поточний рахунок постачальника.

Недоліки:

- Недостатня гарантія платежу, оскільки чекодавець може не мати необхідних коштів на рахунку;
- Виключення розрахунків чеками на велику суму;
- Оформлення чека є досить складним.

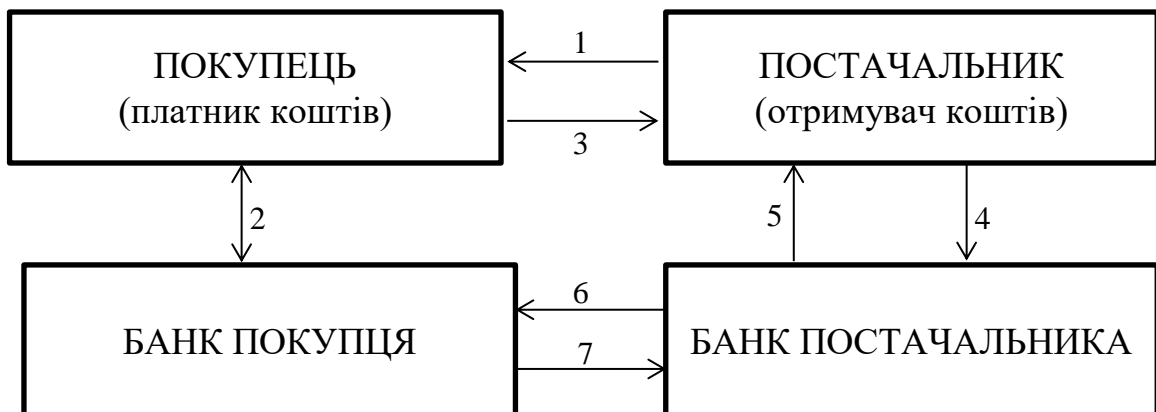
5. Розрахунки вексями.

Також одним з найпоширеніших методів розрахунку є розрахунок векселем. Вексель підтверджує обов'язок покупця сплатити заборгованість при настанні певного періоду. За надану відстрочку платежу власник простого векселя виплачує відсотки за векселем.

Вексель – це цінний папір, що містить безумовне грошове зобов'язання векселедавця сплатити після настання строку визначену суму грошей власнику векселя (векселетримачу), складене за встановленою формою з дотриманням обов'язкових реквізитів, що дає незаперечне право вимагати сплати суми, зазначеної у векселі, після закінчення строку, на який він видається. Являючись при цьому формою контрактного, розрахункового і комерційного кредиту, вексель сприяє прискоренню грошового обігу. В цілому він підвищує ефективність функціонування фінансово-кредитної системи.

Вексельна форма розрахунків – це свого роду розрахунки з відстрочкою платежу між постачальником і покупцем. Вексель не знецінюється і залишається в обігу протягом визначеного договором часу, знижуючи попит на готівку, і пришвидшуючи грошовий оборот. Розрахунки за допомогою векселя здійснюються за такою схемою (рис. 1.5.):

- 1 – постачання товару;
- 2 – акцепт векселя в обслуговуючому банку покупця;
- 3 – передача векселя;
- 4 – платіжне доручення обслуговуючому банку постачальника, на оплату цього векселя;
- 5 – облік векселя постачальника у межах облікової ставки;
- 6 – пред'явлення векселя у встановлений строк до оплати;
- 7 – отримання платежу.

Рисунок 1.5 – Механізм здійснення розрахунків за допомогою векселя

Джерело: [20]

Векселі функціонують в обігу як боргове зобов'язання, різновид цінних паперів та як засіб платежу, що має значні переваги над готівковими грошима. Предметом розрахунків векселем можуть бути тільки гроші.

1.2 Теоретичні аспекти обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками

Ринкова економіка передбачає, що всі підприємства тою чи іншою мірою взаємодіють з іншими юридичними та фізичними особами на підставі укладених договорів, і вступають з розрахунково-грошові відносини. Покупцями та замовниками є юридичні та фізичні особи, які використовують, купують, замовляють або мають намір придбати або замовити товари, роботи та послуги в організації

Основним документом, що регулює виконання зобов'язань контрагентами, є укладений між ними Договір. За умовами та формою укладеного договору договір не повинен суперечити нормам Цивільного кодексу України, який зобов'язує як продавців, так і покупців виконувати свої зобов'язання відповідно до договору, вимог закону та інших нормативно-правових актів або відповідно до умов ділового обороту.

Розвиток ринкових відносин в нашій країні призвело до появи різних форм розрахунків між контрагентами. Вони варіюються в залежності від ситуації, фінансового становища організації, специфіки її діяльності, досягнення певних цілей і так далі.

Коли організація продає свою продукцію клієнтам і покупцям, а вони в свою чергу купують товари, роботи та послуги у постачальників, зобов'язання, що виникають – дебіторська та кредиторська заборгованість.

Дебіторська заборгованість – це грошове вираження зобов'язання інших осіб перед організацією, що випливає з різних видів відносин або чинних законодавчих актів.

Темі дебіторської заборгованості приділили увагу велика кількість науковців. Думки вітчизняних і зарубіжних дослідників щодо остаточного визначення поняття «дебіторська заборгованість» можна виділити за кількома загальними рисами, які відображені в таблиці 1.2.

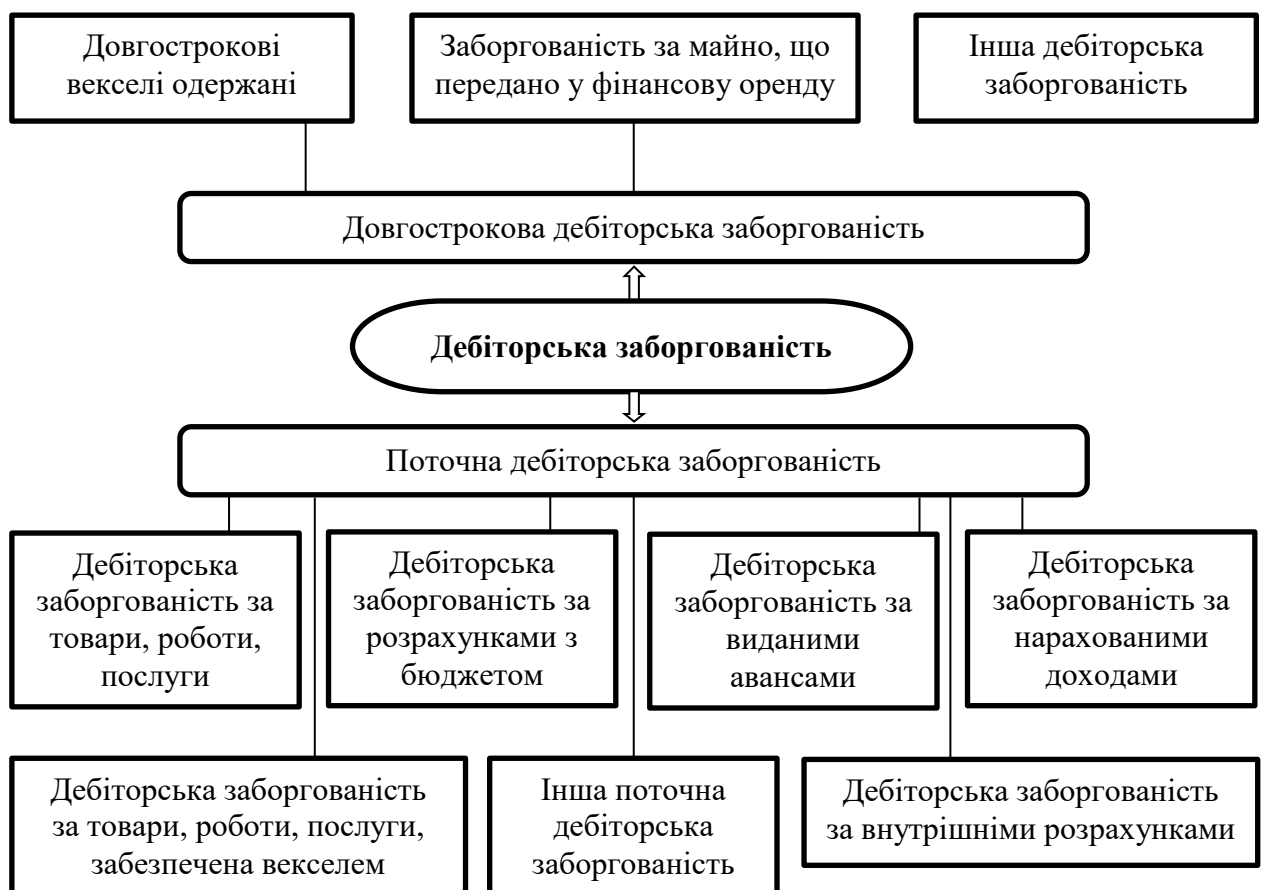
Таблиця 1.2 – Визначення поняття «дебіторська заборгованість» в науковій літературі

Автори	Сутність дебіторської заборгованості
П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [16]	Дебіторська заборгованість – це суми заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.
Райзберг Б. А., Лозовский Л. Ш., Стародубцева Е. Б. [22]	Дебіторська заборгованість (з англ. Accounts receivable) – сума боргів, які належать підприємству, фірмі, компанії зі сторони інших підприємств, фірм, а також громадян, які являються їх боржниками та дебіторами.
Стоун Д., Хітчинг К. [23]	Дебіторська заборгованість – це сума боргів, які винні підприємству юридичні або фізичні особи та які виникли у результаті господарських взаємовідносин з ними, а сама дебіторська заборгованість має назву «рахунки до отримання».
Голов С. Ф. [24]	Дебіторська заборгованість – фінансовий актив, що є контрактним правом однієї сторони отримати гроші й узгоджується з відповідним зобов'язанням сплати іншої сторони.
Лищенко О. Г. [25]	Дебіторська заборгованість – це фінансовий актив, який є контрактним правом отримувати грошові кошти або цінні папери від іншого підприємства
Момот Т. [26]	Дебіторська заборгованість – безвідсоткова позика контрагентам.
Крайник О. П., Клепікова З. В. [27]	Дебіторська заборгованість – форма відстрочки платежу – відкритий кредит (неформальна або формальна угода, яка передбачає виконання послуг замовником або реалізації продукції покупцю з відстрочкою оплати за них. Такий кредит вважається безкоштовним та без чіткого визначення строку).
Белозерцев В. [28]	Дебіторська заборгованість – грошове вираження результату вимушеної або заздалегідь запланованої господарсько-економічної операції кредитного характеру з контрагентами (юридичними або фізичними особами), що мала місце у минулому та борг за неї може бути достовірно визначений, узгоджений з контрагентом та сплачений підприємству у майбутньому, а в поточний момент відображений у балансі підприємства як актив.
Кірейцев Г. Г. [29]	Дебіторська заборгованість – це складова оборотного капіталу, яка є комплексом вимог до фізичних чи юридичних осіб щодо оплати товарів, продукції, послуг.
Бланк І. О. [30]	Визнають дебіторську заборгованість як борги (слово «дебітор» походить від слова «дебет»)(борг).
Кужельний М. В., Лінник В. Г. [31]	Під дебіторською заборгованість мають на увазі права на повернення боргу.

Шляхом аналізу різних точок зору та характеристики поняття «дебіторська заборгованість» визначено основні ключові моменти, які об'єднують погляди вчених на сутність заборгованості, а саме: кількісні результати управління господарською діяльністю; заборгованість дебіторів, як міра поточного фінансового стану компанії, одна з важливих оцінок : безвідсоткові кредити; наявність непогашених зобов'язань перед контрагентом.

Дебіторську заборгованість можна класифікувати за двома ознаками: за видами заборгованості, за термінами формування.

Класифікацію дебіторської заборгованості відповідно до П(С)БО 2 «Баланс» та П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» в узагальненому вигляді наведено на рис. 1.6.

Рисунок 1.6 – Класифікація дебіторської заборгованості

Джерело: складено автором

Найпоширенішим видом дебіторської заборгованості є заборгованість покупців і замовників за товари, матеріали, роботи та послуги, випущені їм, але не виплачені вчасно. Дебіторська заборгованість відвертає кошти від обороту організації, тим самим погіршуючи її фінансове становище. Тому своєчасне стягнення дебіторської заборгованості є найважливішим завданням бухгалтерії організації.

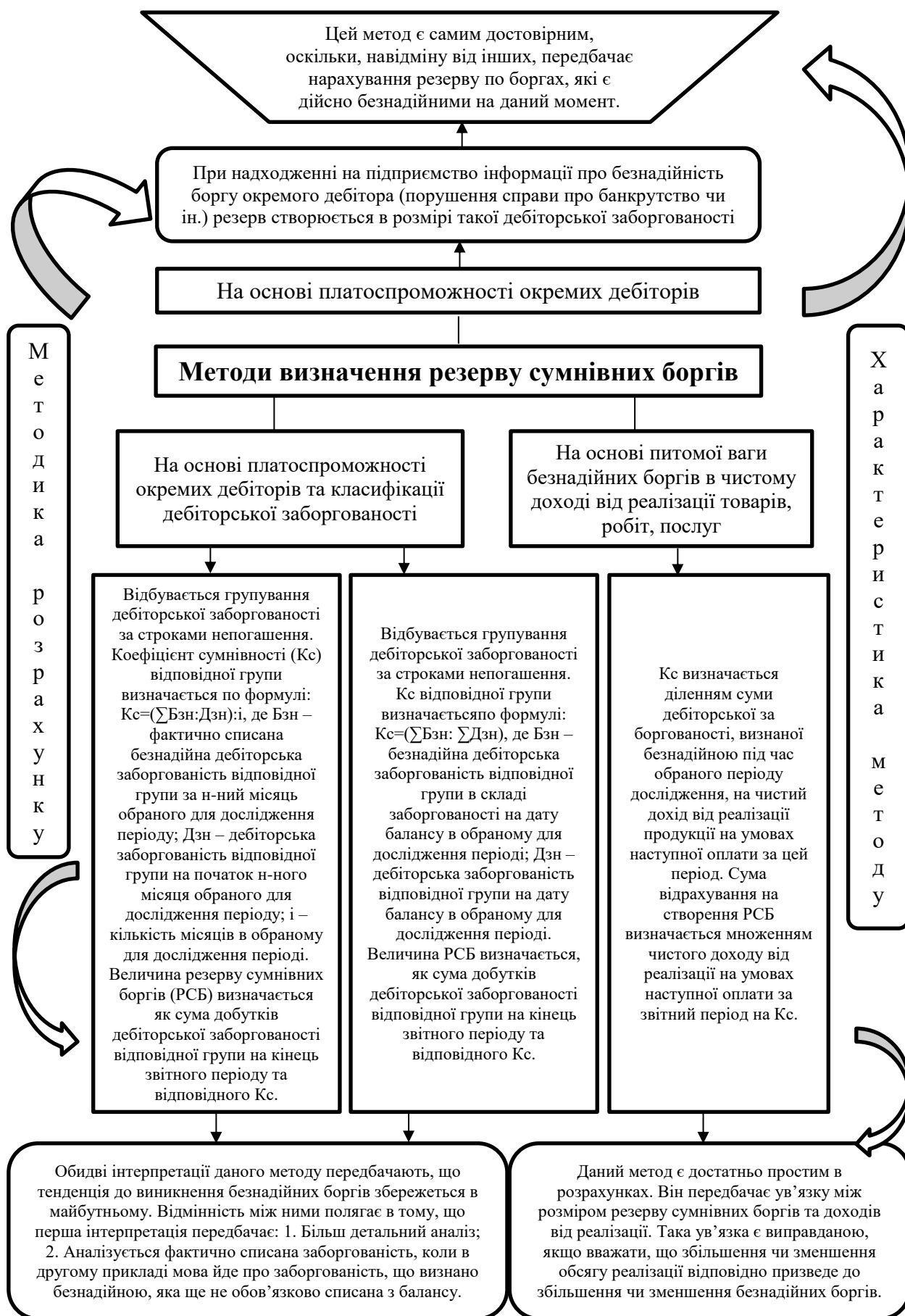
Заборгованість, строк погашення якої очікується протягом 12 місяців зі звітної дати, вважаються короткостроковими. Інша дебіторська заборгованість є довгостроковою. Розрахунок терміну заборгованості починається з першого числа календарного місяця, наступного за місяцем, в якому вона була прийнята до обліку.

Після закінчення строку позовної давності дебіторська та кредиторська заборгованість підлягають списанню за фінансовими результатами у складі інших доходів або витрат. Методичні рекомендації щодо порядку формування показників бухгалтерської звітності організації визначають поняття короткострокової та довгострокової дебіторської заборгованості

Наявність заборгованості серед клієнтів у підприємства становить певний ризик, оскільки можливо, що певна частина цих заборгованостей не буде сплачена. Оскільки активи повинні бути оцінені за реальну вартість, яку можна отримати від їх використання, продажу або погашення, то підприємства повинні аналізувати стан своєї дебіторської заборгованості при складанні фінансової звітності з метою виявлення сумнівної та безнадійної заборгованості.

Для отримання реальної (чистої реалізаційної) вартості дебіторської заборгованості необхідно врахувати сумнівні борги шляхом їх скоригування. Якщо відома величина резерву сумнівних боргів, то чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості може бути визначена як різниця між поточною дебіторською заборгованістю підприємства та величиною резерву.

П(С)БО 10 передбачено декілька методів визначення резерву сумнівних боргів, розглянемо їх на рис. 1.7.

Рисунок 1.7 – Методи розрахунку резерву сумнівних боргів

Джерело: [56]

Здійснення товарообмінних операцій між суб'єктами господарювання регулюється нормативно-правовими документами.

Здійснення правочинів між організаціями регулюються главою 16 Цивільного кодексу України, стаття 202 роз'яснює, що «Правочином є дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків».

Зобов'язання по розрахунках з постачальниками та підрядниками виникають між організаціями за угодами, оформленими договорами купівлі-продажу, до яких також належить Договір поставки. За змістом ці договори повинні відповідати вимогам, сформульованим ст. 655 «Договір купівлі-продажу» та ст. 712 «Договір поставки» та іншими статтям ЦК України. Для формування бухгалтерської інформації особливе значення має інформація про поставки: найменування товару, його кількість, ціна, форми розрахунків, терміни поставки та оплати, умови транспортування, момент переходу права власності на придбаний товар, матеріали та інше майно від продавця до покупця.

Визначення договору поставки дано в ст. 712 ЦК України, згідно з яким договором поставки визнається такий договір купівлі-продажу, згідно з яким продавець (постачальник), який здійснює підприємницьку діяльність, зобов'язується передати вироблений або придбаний ним товар покупцеві для використання в господарській діяльності або в інших господарських цілях у визначений строк.

Договір укладається шляхом направлення сторонам пропозиції укласти договір-оферту, яка повинна містити істотні умови запропонованого договору (ст. 641 ЦК України).

Для визначення правильності ведення бухгалтерського обліку на підприємстві проводиться щорічний аудит. Аудит може здійснюватися аудиторськими організаціями або окремими аудиторами, які включені до реєстру аудиторів.

Суб'єкт аудиторської діяльності та аудитор або аудиторська організація мають права та обов'язки, які відображаються в Законі України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність».

Аудиторська діяльність є невіддільною частиною інфраструктури ринкової економіки держави. Аудиторська діяльність має підприємницький характер і має спільні для підприємництва ознаки: самостійність, ризик, систематичні дії з метою отримання прибутку від надання послуг особами, зареєстрованими в цій якості в установленому порядку. При цьому аудиторська діяльність має свої особливості, обумовлені її економічним змістом.

Аудиторська діяльність – це діяльність аудиторів (аудиторських фірм) з незалежного аудиту бухгалтерської та фінансової звітності організацій та індивідуальних підприємців на договірній і платній основі.

Метою аудиту є вираження думки щодо правдивості фінансової (бухгалтерської) звітності суб'єктів аудиторської діяльності та відповідності процедури бухгалтерського обліку законодавству України.

Виходячи із загальної мети аудиту, метою аудиту розрахунків з клієнтами та замовниками є висловлення думки про правдивість відображення в обліку і звітності показників дебіторської заборгованості й відповідність бухгалтерського обліку цих розрахунків законодавству України.

У зв'язку з цим можна відзначити, що основними завданнями при аудиті розрахунків з покупцями та замовниками є:

- встановлення сум дебіторської та кредиторської заборгованості;
- перевірка наявності простроченої дебіторської та кредиторської заборгованості;
- перевірка списання заборгованості, термін погашення якої минув;
- перевірка правильності відображення дебіторської та кредиторської заборгованості в залежності від прийнятого способу визначення продажу та видів реалізації;

- перевірка правильності та обґрунтованості списання заборгованості.

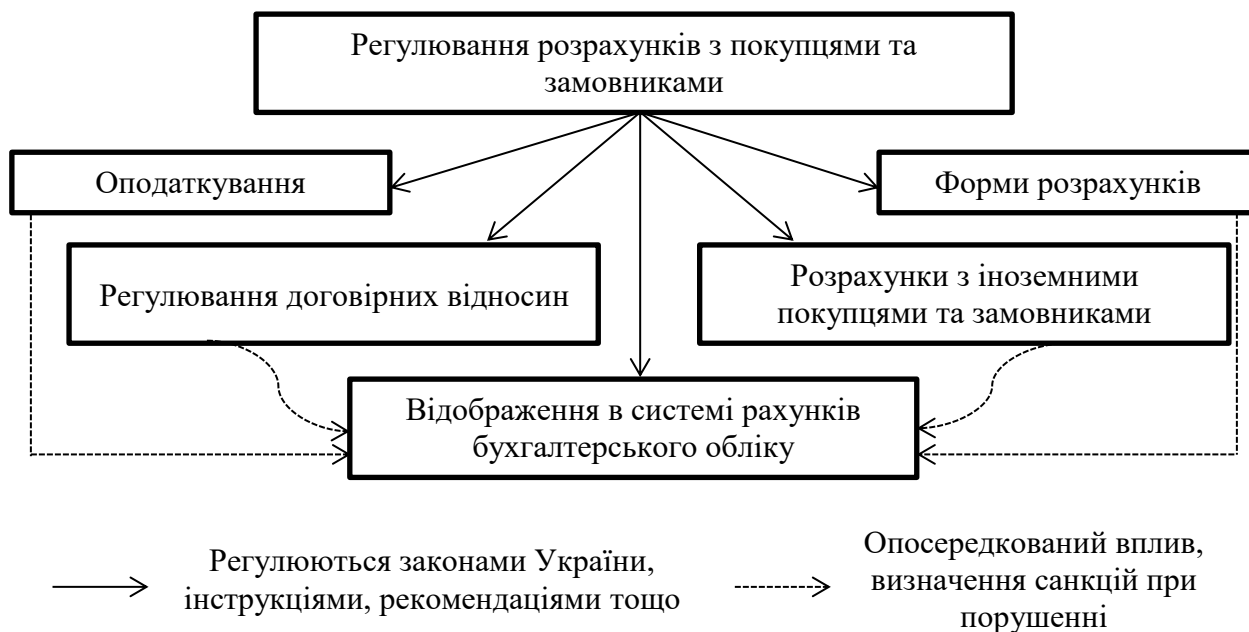
Повинні бути поставлені та вирішені наступні завдання:

- перевірка правильності оформлення первинних документів з реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг з метою підтвердження виникнення дебіторської заборгованості;
- підтвердження своєчасності погашення дебіторської заборгованості;
- перевірка правильності відображення дебіторської заборгованості на рахунках бухгалтерського обліку;
- оцінка правильності оформлення і відображення в обліку пред'явлених претензій

Ці завдання аудитор повинен вивчити, проаналізувати, оцінити їх, узагальнити інформацію, зробити висновки й висловити свою думку в аудиторському висновку і внести пропозиції щодо виявлених порушень і викривлень.

1.3 Нормативно-правове регулювання організації обліку та аудиту розрахункових операцій

Організація розрахунків з покупцями та замовниками в Україні здійснюється відповідно до чинного законодавства та нормативно-правових документів, а також інших внутрішньогосподарських нормативних документів. На рис. 1.8 зображено законодавче регулювання розрахунків постачальників з покупцями.

Рисунок 1.8 – Напрями законодавчого регулювання розрахунків з покупцями та замовниками

Джерело: [44]

На рис. 1.8 показано взаємозв'язки та вплив напрямів нормативно-правових актів, що регламентують розрахунки, та їх подальше відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку. Основним завданням таких операцій, які відображають розрахунки з покупцями та замовниками за рахунками, є зобов'язання та його погашення в наступні періоди. Ключовим моментом тут є момент визнання цих зобов'язань і спосіб їх оплати.

Нормативно-правове законодавство, що є основою законодавчих норм взаємовідносин між підприємствами та контрагентами, визначається чіткою ієрархічною структурою. Найвищий рівень займають нормативні документи з найвищим пріоритетом, які переважають інші. Вони включають:

- Цивільний кодекс України визначає основи регулювання відносин, які є результатом взаємодії суб'єкта господарювання його та контрагентів.
- Податковий кодекс України, що є основою процесу регулювання відносин у сфері податкового навантаження.
- Господарський кодекс України є правовою основою регулювання розрахункових операцій із контрагентами. Зокрема, Кодекс розкриває

інформацію про характер та умови виникнення господарських зобов'язань, а також про умови та причини припинення компаніями своїх зобов'язань.

- Закон України № 996 «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» є фундаментальною основою формування нормативної бази, в якому визначені основні принципи організації облікового процесу.

До другого, але не менш важливого рівня відносять НП(С)БО, які регулюють вирішення окремих питань бухгалтерського обліку.

Основним нормативно-правовим актом в нашому випадку є НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», що характеризує методологічну основу процесу формування та подання інформації у процесі обліку розрахунків із покупцями та замовниками.

Додатковими джерелами в регулюванні даного питання можуть виступати НП(С)БО № 1, НП(С)БО № 15 та НП(С)БО № 16, що визначають формування у бухгалтерському обліку інформації про нараховані доходи та витрати.

Окремі питання щодо визнання дебіторської заборгованості регулюються МСФЗ, тому доцільно порівняти підходи, прописані в П(С)БО та міжнародних стандартах (табл. 1.3).

Таблиця 1.3. – Порівняння національних та міжнародних підходів щодо визнання дебіторської заборгованості

№	Ознака	Вимоги	
		П(С)БО	М(С)БО
1	Визнання	Визначається активом, якщо існує ймовірність отримання майбутніх економічних вигід та може бути достовірно визначена її сума. Визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг	Визнання фінансового активу відбувається тоді, коли організація стає стороною контракту (договору), при виникненні зобов'язання по інструмент

Продовження таблиці 1.3

1	2	3	4
2	Дохід визнається	<p>1. Покупцеві передано ризики і винагороди, пов'язані з правом власності на продукцію (товар, інший актив).</p> <p>2. Підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованою продукцією (товарами, іншими активами).</p> <p>3. Сума доходу (виручка) може бути достовірно визначена.</p> <p>4. Є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигід підприємства, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені</p>	<p>1. Підприємство передало покупцеві суттєві ризики та винагороди, пов'язані з власністю на продукцію (товар).</p> <p>2. Підприємство більше не бере участі в управлінні в тій мірі, яка, як правило, пов'язана з правом власності, і не контролює продану продукцію (товари).</p> <p>3. Сума доходу може бути достовірно оцінена.</p> <p>4. Існує ймовірність надходження економічних вигід, пов'язаних з операцією.</p> <p>5. Витрати, які були або будуть понесені у зв'язку з операцією, можуть бути достовірно оцінені.</p>
3	Припинення визнання	Дебіторську заборгованість по якій пройшов термін позовної давності, інші борги, нереальні до стягнення, списують за рішенням керівника підприємства за рахунок резерву сумнівних боргів або фінансові результати господарської діяльності комерційної організації	Припинення визнання фінансового активу або частини фінансового активу відбувається тоді, коли організація втрачає контроль над правами за контрактом (договором) (коли вказані права реалізуються, припиняється їх дія або організація відмовляється від своїх прав або передає їх третій стороні)

Джерело: складено автором

До третього рівня відносять положення, інструкції, методичні рекомендації. До них відносять:

- Постанову Кабінету Міністрів «Про результати суцільної інвентаризації дебіторської та кредиторської заборгованості і заходи щодо її скорочення»;
- Інструкцію № 22, в якій розкривається суть безготівкових розрахунків, визначено правила документообігу даних операцій та штрафні санкції за порушення законодавства;
- Інструкцію № 291;
- Положення № 637;
- Положення № 88, що формує основи оформлення первинної документації, виправлення помилок, організацію процесу документообігу.

Завершальним четвертим рівнем є формування внутрішніх документів, які забезпечують уточнення облікових характеристик та складаються відповідно до організаційно-економічної специфіки. До них належать: облікова політика підприємства; робочий план рахунків; інші первинні документи, розроблені та затверджені головним бухгалтером та керівником підприємства.

Щодо аудиту дебіторської заборгованості на підприємстві, то основним нормативно-правовим актом, що регулює дану діяльність є ЗУ «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність». В Законі визначено основні засади провадження аудиторської діяльності в Україні, розкрито принципи та методики проведення перевірок, що направлені на захист інтересів як інвесторів, так і власників.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ОБЛІКУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ

2.1 Організація синтетичного та аналітичного обліку розрахунків з покупцями та замовниками

При реалізації готової продукції (товарів, робіт, послуг) суб'єкт господарювання зазвичай не отримує оплату відразу, тобто відбувається кредитування покупців і замовників. Отже, з моменту реалізації до моменту отримання платежу активи підприємства є дебіторською заборгованістю.

Поточна дебіторська заборгованість за продукцію (товари, роботи, послуги) – зобов'язання покупців і замовників за поставлену їм продукцію (товари, роботи, послуги), крім тих, що забезпечені вексями.

Поточна заборгованість дебіторів за продукцію, виконані роботи, надані послуги, визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, виконання робіт, надання послуг і оцінюється за первісною вартістю.

За способом групування та узагальнення облікових даних бухгалтерські рахунки поділяються на синтетичні та аналітичні.

Синтетичний облік – облік узагальнених даних бухгалтерського обліку про види майна, зобов'язання та господарські операції по визначених економічних ознакам, який ведеться на синтетичних рахунках бухгалтерського обліку.

Для обліку поточної дебіторської заборгованості за відвантажену продукцію або товари, виконані роботи, надані послуги Планом рахунків призначено рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», який використовується для обліку розрахунків із покупцями і замовниками за відвантажену продукцію, товари, виконані роботи.

За дебетом рахунка 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками» відображається продажна вартість продукції (товарів, робіт, послуг), що реалізуються (у тому числі за виконанням бартерних договорів), з урахуванням ПДВ, акцизного та інших податків зборів (обов'язкових платежів), що необхідно перераховуються до бюджетних і позабюджетних фондів і включаються до вартості реалізованої продукції. За кредитом – суми платежів, що надійшли на рахунок підприємства в банках, в касу та інші види розрахунків. На рис. 2.1 наведено структуру рахунка 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками».

Рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»

		Дебет	Кредит
Сальдо початок періоду	на	Наявність дебіторської заборгованості за продукцію (товари, роботи, послуги) на початок звітного періоду	
		Продажна вартість реалізованої продукції, товарів, виконаних робіт, наданих послуг (у тому числі на виконання бартерних контрактів), яка включає податок на додану вартість, акцизи та інші податки, збори (обов'язкові платежі), що підлягають перерахуванню до бюджету та позабюджетних фондів і включені до вартості реалізації	<ul style="list-style-type: none"> - Отримання грошових коштів на рахунки в банківських установах у погашення дебіторської заборгованості за продукцію (товари, роботи, послуги); - Отримання готівкових грошових коштів в касу підприємства в погашення дебіторської заборгованості; - Отримання оплат іншими розрахунками (чеками, акредитивами, вексями) в погашення дебіторської заборгованості; - Суми заліку заборгованостей (за отриманими від покупців і замовників авансами)
Сальдо кінець періоду	на	Наявність дебіторської заборгованості за продукцію (товари, роботи, послуги) на кінець звітного періоду	

**Рисунок 2.1 – Схема побудови синтетичного рахунка 36
«Розрахунки з покупцями і замовниками»**

Джерело: [56]

До рахунка 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками» відкривають такі субрахунки:

361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» – призначений для відображення облікової інформації про розрахунки з покупцями і замовниками, які розташовані на митній території України;

362 «Розрахунки з іноземними покупцями» – призначений для відображення облікової інформації про розрахунки з іноземними покупцями та замовниками за операціями з експорту товарів (робіт, послуг);

363 «Розрахунки з учасниками промислово-фінансових груп (ПФГ)» – призначений для узагальнення облікової інформації про розрахунки з учасниками промислово-фінансових груп.

Рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» кореспондує з рахунками, наведеними в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 Кореспонденції з рахунком 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»

Рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» кореспондує з рахунками:	
За дебетом з кредитом рахунків:	За кредитом з дебетом рахунків:
30 – «Готівка»	30 – «Готівка»
31 – «Рахунки в банках»	31 – «Рахунки в банках»
37 – «Розрахунки з різними дебіторами»	34 – «Короткострокові векселі одержані»
42 – «Додатковий капітал»	35 – «Поточні фінансові інвестиції»
48 – «Цільове фінансування і цільові надходження»	37 – «Розрахунки з різними дебіторами»
64 – «Розрахунки за податками й платежами»	38 – «Резерв сумнівних боргів»
70 – «Доходи від реалізації»	42 – «Додатковий капітал»
71 – «Інший операційний дохід»	50 – «Довгострокові позики»
76 – «Страхові платежі»	51 – «Довгострокові векселі видані»
	60 – «Короткострокові позики»
	62 – «Короткострокові векселі видані»
	63 – «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
	64 – «Розрахунки за податками й платежами»
	65 – «Розрахунки за страхування»
	68 – «Розрахунки за іншими операціями»
	70 – «Доходи від реалізації»
	76 – «Страхові платежі»
	84 – «Інші операційні витрати»
	85 – «Інші затрати»
	90 – «Собівартість реалізації»
	93 – «Витрати на збут»
	94 – «Інші витрати операційної діяльності»

Джерело: [61]

Для характеристики діяльності об'єктів бухгалтерського обліку використовуються аналітичні рахунки, у яких, окрім вартісного (грошового) вимірювача, використовуються натуральні та трудові вимірювачі. Облік наявності та змін окремих видів та об'єктів господарських грошових засобів, а також джерел їх утворення з використанням різноманітних вимірювачів називаються аналітичним рахунком.

Аналітичний облік розрахунків із покупцями та замовниками має вестися у розрізі кожного покупця і замовника, за кожним рахунком пред'явленим до оплати, за кожною операцією. Крім того, аналітичний облік експортної діяльності товарів (робіт, послуг) повинен здійснюватися в національній валюті та іноземній валюті (як це передбачено зовнішньоекономічними договорами).

Організувати аналітичний облік розрахунків із дебіторами за реалізовану продукцію необхідно таким чином, щоб швидко і своєчасно надавати керівництву компанії необхідну й повну інформацію про їх стан з метою:

- аналізу динаміки дебіторської заборгованості;
- формування принципів кредитної політики та системи кредитних умов;
- систематизації й аналізу інформації про покупців та замовників;
- моніторингу дебіторської заборгованості за продукцію (товари, роботи, послуги);
- формування критеріїв оцінки платоспроможності дебіторів;
- формування процедури своєчасного погашення дебіторської заборгованості;
- створення ефективної системи контролю за рухом і своєчасним погашенням дебіторської заборгованості, особливо за заборгованістю, термін сплати якої настав та не сплаченою вчасно;
- розрахунку прогнозного розміру резерву сумнівних боргів.

Бухгалтерські проведення з обліку розрахунків з покупцями та замовниками можна переглянути в табл. 2.2.

Таблиця 2.2. – Бухгалтерські проведення з обліку розрахунків з покупцями та замовниками

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Повернення грошових коштів, раніше отриманих за реалізовану продукцію та надані послуги після повернення продукції або у випадку зайвого перерахування сум	36	30 31
2	Відображення виникнення доходу і дебіторської заборгованості в момент реалізації продукції, товарів, робіт і послуг	36	70
3	Відображення отримання іншого операційного доходу при: - реалізації інших оборотних активів; - від операційної оренди активів; - від операційної курсової різниці, отриманої при перерахунку дебіторської заборгованості іноземних покупців.	36	712 713 714
4	Відображення доходу страхових компаній	36	76
5	Відображення надходження коштів за раніше відвантажену продукцію	30 31	36
6	Отримання короткострокового векселя в рахунок забезпечення дебіторської заборгованості	34	36
7	Погашення заборгованості покупців еквівалентами грошових коштів та поточними фінансовими інвестиціями	35	36
8	Списання дебіторської заборгованості за рахунок резерву сумнівних боргів	38	36
9	Отримання довгострокового векселя в рахунок забезпечення дебіторської заборгованості	162	36
10	Взаємозарахування заборгованостей у випадку попередньої оплати продукції	681	36
11	Відображення суми знижок, наданих після реалізації	70	36
12	Зменшення дебіторської заборгованості покупців у зв'язку з виконанням ними робіт, які за умовами продажу мають виконуватися підприємством-постачальником	93	36

Джерело: [61]

Порядок відображення облікової інформації розрахунків із покупцями і замовниками на умовах наступної оплати розглянемо нижче в табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Кореспонденція рахунків з обліку реалізації готової продукції на умовах наступної оплати

№	Первинний документ	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
			Дебет	Кредит	
1	Накладна на відпуск	Відвантажено покупцю готової продукції в кількості 55 шт. за ціною 1855 грн. та відображено дохід від реалізації	361	701	122430
2	Податкова накладна	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ у складі вартості реалізованої готової продукції	701	641/ПДВ	20405
3	Бухгалтерська довідка	Списано собівартість реалізованої готової продукції	901	26	45911
4	Виписка банку	Отримано оплату на поточний рахунок у банку від покупця за реалізовану готову продукцію	311	361	122430

Джерело: [61]

Порядок відображення облікової інформації розрахунків із покупцями і замовниками на умовах передоплати розглянемо нижче в табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Кореспонденція рахунків з обліку реалізації готової продукції на умовах попередньої оплати

№	Первинний документ	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
			Дебет	Кредит	
1	Виписка банку	Отримано на поточний рахунок у банку попередню оплату від покупця за готову продукцію	311	681	30000
2	Податкова накладна	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ у складі отриманої попередньої оплати	643	641 /ПДВ	5000
3	Накладна на відпуск	Відвантажено покупцю готову продукцію в кількості 2000 шт. і відображено дохід від реалізації	361	701	30000
4	Податкова накладна, накладна	Списано раніше відображену суму податкових зобов'язань з ПДВ	701	643	5000
5	Бухгалтерська довідка	Відображено залік заборгованості з покупцем	681	361	30000
9	Бухгалтерська довідка	Списано собівартість реалізованої готової продукції	901	26	15000

Джерело: [61]

2.2 Первинний облік розрахунків з покупцями та замовниками

Порядок і форми розрахунків між постачальником і покупцем визначаються в господарських договорах – домовленостях двох чи більше сторін, спрямованих на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

Крім договорів, обов'язковою умовою відображення операцій у бухгалтерському обліку є наявність відповідних первинних документів, які є основними джерелами інформації для контролю розрахункових відносин із покупцями і замовниками. Використання в бухгалтерському обліку первинних документів, що підтверджують процес реалізації, можливе лише за умови надання їм юридичної сили та доказовості, тобто: наявність заповнених обов'язкових реквізитів, підписів відповідальних осіб, відбитку печатки.

Налагоджений документообіг між підприємством і його контрагентами свідчить про ефективне управління, оскільки дає змогу запобігти штрафним санкціям, а також контролювати матеріально підзвітних осіб.

Оскільки в процесі господарської діяльності багато виконавців беруть участь у створенні та передачі первинних документів за розрахунками з покупцями та замовниками, існує ймовірність втрати документа, неправильного або несвоєчасного його заповнення. Це є передумовами створення раціональної, заздалегідь продуманої системи дій персоналу, щодо оформлення і передачі документів, упорядкованості загальної облікової інформації в документообігу підприємства.

На рис. 2.2 наведено перелік первинних документів, які підтверджують виникнення та погашення поточної дебіторської заборгованості за продукцію (товари, роботи, послуги).

Рисунок 2.2 – Документування господарських операцій з обліку розрахунків із покупцями і замовниками

Джерело: [36]

Відповідно до вимог ПКУ, всі дані податкового обліку повинні бути підтверджені первинною документацією. Підприємства можуть самостійно розробляти первинні документи, але за умови, що вони матимуть всі обов'язкові реквізити.

Під час реалізації товару, надання послуг на підприємстві формується видаткова накладна, або ж акт виконаних робіт (наданих послуг). Дані документи складаються в двох примірниках, один з яких залишається

підприємству-продавцю, а інший надсилається покупцеві. Будь яка видаткова накладна (або акт виконаних робіт) повинна містити наступні обов'язкові реквізити:

- Найменування, реквізити, адресу, телефон, номер банківського рахунку і постачальники і покупця;
- Дату і номер;
- Підписи відповідальних посадових осіб;
- Зміст господарської операції і її вимірники в грошовому або натуральному вираженні;
- Печатка підприємства.

Право на отримання товару уповноваженою особою від імені покупця надає наявність довіреності, в якій обов'язково повинні міститися реквізити накладної, на підставі якої отримують товар, а також зазначатися дані працівника.

На підставі видаткової накладної формується рахунок-фактура. Саме рахунок є основним первинним документом, який є підставою для розрахунків з постачальниками та підрядниками. В рахунку-фактурі зазначають:

- порядковий номер і дату надання рахунку;
- найменування та реквізити постачальника товарів;
- найменування та реквізити одержувача товарів;
- вартість, ціна товару;
- сума податку на додану вартість.

Відповідно до вимог податкового законодавства України, кожна організація, не залежно від виду діяльності повинна виставляти рахунок-фактуру разом з документами, що підтверджують виконання зобов'язань за тим чи іншим договором.

Документація є важливою частиною методу бухгалтерського обліку, оскільки використовується для попереднього контролю за господарськими

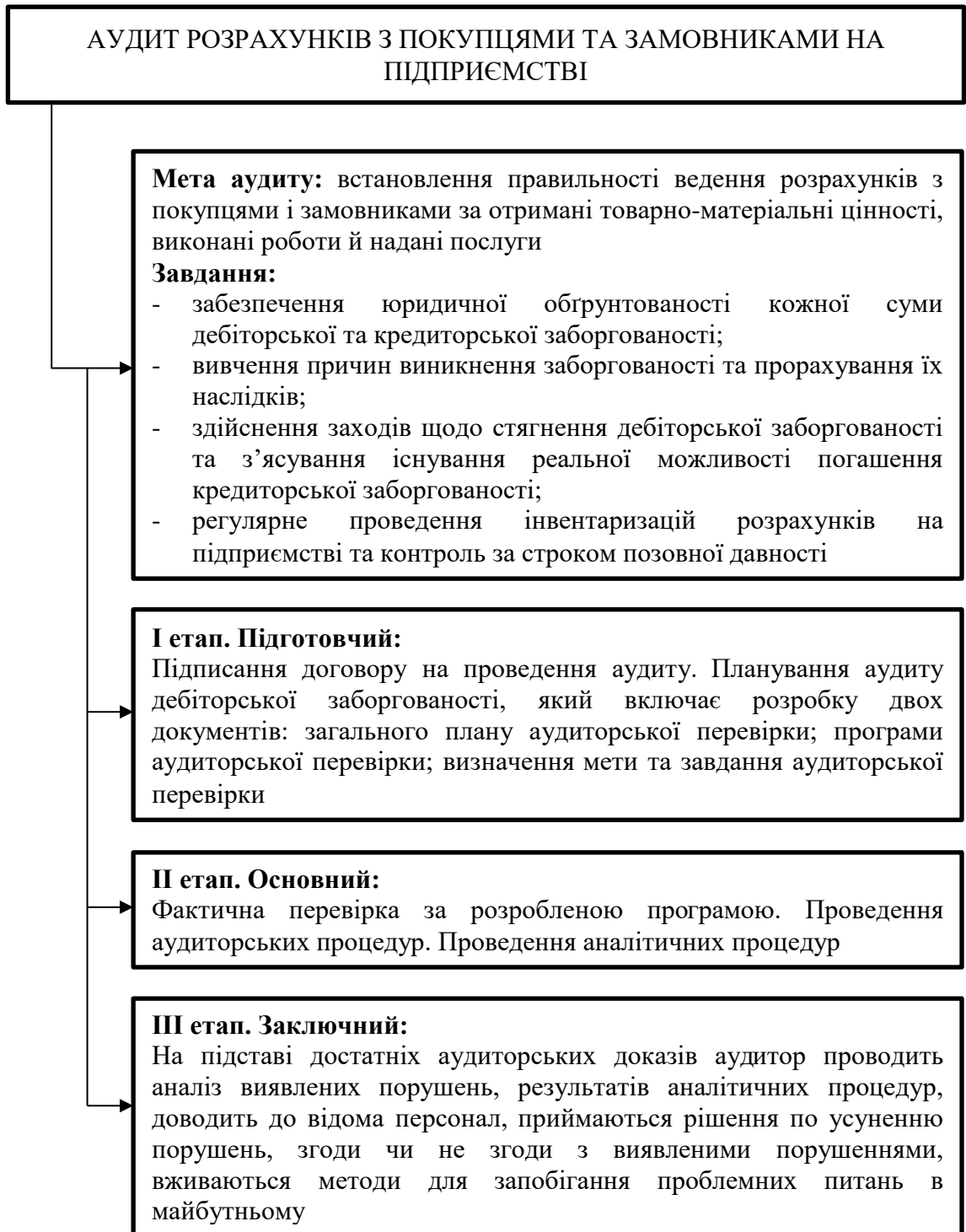
операціями і є необхідною умовою для їх відображення в бухгалтерському обліку.

2.3 Організація і методика проведення аудиту розрахунків з покупцями та замовниками

Під час провадження господарської діяльності підприємства кожен керівник та інвестори хочуть бути впевнені в правильності організації бухгалтерського обліку, особливо в розрізі розрахунків з контрагентами-покупцями. У сучасних економічних умовах впевненість в раціональних діях бухгалтерської служби може надати зовнішній аудит.

Виходячи із специфіки підприємства, а також враховуючи окреслені завдання використовуються різні методики проведення аудиту, які направлені на своєчасне розкриття достовірної інформації про наявну заборгованість підприємства, відображену в реєстрі бухгалтерського обліку та звітних документах, висвітлювати її основні принципи, відображені в обліковій та обліковій політиці підприємства. Аудит цього напрямку розрахунків здійснюється відповідно до норм чинного законодавства України та міжнародних стандартів аудиту.

Аудиторська перевірка проходить в декілька етапів, що дає змогу аудитору отримати необхідну кількість аудиторських доказів. На рис. 2.3 наведено схему аудиту розрахунків з покупцями та замовниками.

Рисунок 2.3. – Схема аудиту розрахунків з покупцями та замовниками на підприємстві

Джерело: [65]

Отже, основними завданнями при здійсненні аудиту розрахунків з покупцями та замовниками повинні бути:

- Підтвердження юридичної обґрунтованості кожної суми при розрахунках з покупцями та замовниками;
- Вивчення причин простроченої заборгованості та обґрунтування наслідків її несплати;
- Розроблення заходів щодо запобігання та стягнення простроченої заборгованості;
- Запровадження регулярних інвентаризацій розрахунків з покупцями та замовниками;
- Перевірка основних документів (наприклад: рахунків-фактур, видаткових накладних; ТТН; податкових накладних; актів прийому-передачі робіт, послуг; договорів тощо), чи відповідають вони вимогами чинного законодавства;
- Перевірка правильності розрахункових даних, відображених в бухгалтерському обліку;
- Перевірка резерву сумнівних боргів;
- Надання рекомендацій щодо вдосконалення синтетичного та аналітичного обліку розрахунків на підприємстві.

Аудиторська перевірка проходить відповідно до загального плану та програми аудиту. У разі необхідності аудитор погоджує окремі положення даного плану з керівництвом підприємства. При цьому аудиторська фірма несе повну відповідальність за результати своєї роботи відповідно до загального плану, зберігаючи свою незалежність у виборі прийомів і методів аудиту. Виходячи з цього сформуємо можливий план проведення аудиторської перевірки (табл. 2.5).

Таблиця 2.5. – План аудиту розрахунків з покупцями та замовниками

№	Етапи	Мета аудиту	Методи перевірки	Аудиторські докази
1	2	3	4	5
1	Підготовчий	Виявлення особливостей діяльності підприємства. Виявлення умов договірних відносин. Визначення потенційних областей підвищеного ризику	Дослідження, опитування, огляд, та інші методи, що дадуть змогу зробити попередні висновки про повноту і законність ведення розрахунків з покупцями та замовниками	Статут підприємства, накази, звіт про попередню аудиторську перевірку, договори з покупцями та замовниками, наказ про облікову політику
2	Основний	Проведення фактичної перевірки синтетичного та аналітичного обліку розрахунків з покупцями та замовниками на підприємстві	Проведення запитів до покупців та замовників; аналітичні процедури, розрахунки, спостереження, опитування	Договори, накладні, рахунки-фактури, банківські виписки, платіжні доручення, прибуткові та видаткові касові ордери, реєстри бухгалтерського обліку
3	Заключний	Формування аудиторського висновку (звіту); визначення стану розрахунків з покупцями та замовниками; надання рекомендацій з покращення обліку розрахунків з покупцями та замовниками	Аналіз та оцінка інформації, яку отримав аудитор під час перевірки; систематизація і обґрунтування триманих даних	Робочі документи, які заповнював аудитор на всіх етапах перевірки

Джерело: [65]

На основі загального плану створюється програма проведення аудиторської перевірки розрахунків з покупцями і замовниками. Вона є продовженням загального плану, та містить в собі детальний перелік аудиторських процедур, необхідних для виконання плану аудиту, а також визначає характер, часові рамки та обсяг запланованих аудиторських процедур. Під час підготовки програми аудиту розрахунків з покупцями і замовниками важливо враховувати отриману оцінку ризику, а також необхідний рівень суттєвості, який повинен бути забезпечений під час перевірки. Програму аудиту розрахунків з покупцями і замовниками наведено в табл. 2.6.

Таблиця 2.6. – Програма аудиту розрахунків з покупцями та замовниками на підприємстві

№	Перелік процедур	Завдання аудиту	Докази перевірки	Код документа	Період проведення	Виконавець	Примітки
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Аудит правильності визначення та класифікації дебіторської заборгованості	Перевірка визначення та класифікації дебіторської заборгованості	Синтетичні та аналітичні рахунки обліку	РД-1			
2	Аудит залишків розрахунків з покупцями та замовниками	Перевірка сальдо розрахунків з покупцями та замовниками. Перевірка простроченої заборгованості	Баланс, Головна книга, запити покупцям та замовниками	РД-2 РД-3			
3	Аудит документування операцій з покупцями та замовниками	Перевірка первинних документів при розрахунках з покупцями та замовниками, наявності всіх обов'язкових реквізитів. Перевірка контролю відвантаження товарів	Договір, рахунок, накладні, податкові накладні, товаротранспортні накладні, акт приймання матеріалів, платіжне доручення, довіреність, Журнал реєстрації довіреностей	РД-4 РД-5			
4	Аудит резерву сумнівних боргів	Перевірка розрахунку, нарахування та списання резерву сумнівних боргів	Довідка бухгалтерії, Відомість нарахування резерву сумнівних боргів	РД-6			
5	Аудит синтетичного та аналітичного обліку розрахунків з покупцями та замовниками	Перевірити кореспонденцію рахунків при розрахунках з покупцями та замовниками	Журнал 3, Головна книга	РД-7			
6	Аудит скарг та претензій	Перевірка отриманих скарг та претензій, їх відображення в обліку	Рекламації, скарги, претензії	РД-8			
7	Аудит фінансової звітності у частині розрахунків з покупцями та замовниками	Перевірка даних фінансової звітності	Баланс	РРД-9			

Джерело: [65]

Для полегшення своєї роботи аудитор повинен знати класифікацію типових порушень, які можуть бути виявлені при перевірці розрахунків з покупцями та замовниками. До типових помилок та порушень, що можуть бути виявлені в ході перевірки дебіторської заборгованості відносять такі:

- списання нестач та крадіжок за рахунок збільшення дебіторської заборгованості;
- заміна або виправлення виписок банку, що свідчать про погашення дебіторської заборгованості;
- зарахування коштів, отриманих в якості погашення дебіторської заборгованості на невідповідних контрагентів;
- Незаконний бартер на погашення дебіторської заборгованості;
- Неправильний розрахунок або навмисне викривлення суми резерву сумнівних боргів;
- Неправильне оформлення або відсутність договорів, що є основою для відвантаження продукції та відображення дебіторської заборгованості;
- Некоректна кореспонденція рахунків при відображенні дебіторської заборгованості;
- Облік дебіторської заборгованості за фальшивими рахунками фіктивних покупців.

Р.К. Маутц класифікував причини та обставини помилок аудиту і включив шахрайство до широкої категорії помилок, що дозволило виокремити наступні групи:

- незнання працівниками питань розвитку бухгалтерського обліку, загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку, відповідної класифікації рахунків, необхідної звірки допоміжних книг із контрольними рахунками та належної практики бухгалтерського обліку;
- недбалість з боку осіб, які ведуть бухгалтерську роботу;
- бажання приховати ефект дефалькації того чи іншого дефіциту;
- схильність керівництва дозволяти упередженню чи упередженості впливати на тлумачення операцій чи подій або їх представлення у

фінансових звітах;

- присутність бажання мінімізувати податки на доходи;
- прояв навмисних зусиль осіб, які займають владні посади.

Помилки кореспонденції та підрахунку є помилками проводок, тобто суть операції є вірною, проте, запис містить помилки. Певні помилки не вплинуть на баланс, наприклад, розміщення в неправильному обліковому записі, але якщо є помилка підрахунку, баланс не узгоджується.

У процесі реєстрації бухгалтер може виключити операцію з обліку повністю або частково. Якщо транзакцію повністю пропущено, її буде важко відстежити, оскільки відсутніми є і дебет, і кредит, а баланс все одно буде складатися. Однак, якщо транзакцію частково опущено, то записується лише один її аспект. У цьому випадку таку помилку легше знайти.

Вищезазначені помилки виявляються такими проявами процедури аудиту, які навмисно були приховані, а отже це призводить до того, що їх стає важко виявити. Відповідно до стандартних правил аудиту, термін шахрайство стосується навмисного спотворення фінансової інформації однією чи декількома особами серед керівництва чи третіх осіб. Іншими словами, це – навмисне або ненавмисне спотворення чи приховування істотного факту з метою введення в оману іншої особи.

Шахрайство може бути різних видів. Вважається, що маніпулювання рахунками вчиняється, коли особа робить неправдивий запис у бухгалтерських регістрах, знаючи, що він неправильний, змінює або знищує правдивий запис у ділових документах або перешкоджає внесенню правдивих записів у ділових документах. Зазвичай це роблять представники керівництва. Це робиться для того, щоб завищити або занижити прибуток і фінансові умови діяльності підприємства, щоб служити своїй меті.

Привласнення готівки також називається розкраданням готівки. Воно означає шахрайське заволодіння готівкою, що належить іншій особі, особою, яка їй була довірена. Привласнення може відбуватися наступними способами:

- відсутність фіксації продажів готівкою в повному обсязі;
- привласнення грошей, отриманих від продажу товарів, надісланих на продаж або повернення;
- внесення фіктивних записів на рахунки клієнта про безнадійну заборгованість, дисконт тощо;
- привласнення суми, отриманої від продажу неякісного товару шляхом неврахування такого продажу;
- фіксація фіктивного придбання готівкою;
- облік виплат фіктивним кредиторам;
- неврахування знижок, отриманих від кредиторів;
- запис виплат фіктивним працівникам.

Привласнення товарів відноситься до шахрайського використання товарів тими, хто ними оперує. Це можна зробити, реєструючи продажі більшої кількості та незаконно привласнюючи залишок або реєструючи купівлю великої кількості, отримуючи меншу кількість, а потім приватно отримуючи суму залишку [47, с. 145].

Таким чином, вищезазначені помилки та похибки виникають через недостатність рівня регулювання теорії та практики проведення процедури аудиту. Саме тому вдосконалення мають реалізовуватися з боку теорії та з боку практики. З боку теорії має бути створений універсальний стандарт, що охопив би детально усі сліпі зони у наявних нормах регулювання процедури здійснення аудиту. Метою цього стандарту аудиту та надання впевненості є встановленням норм щодо розробки та відбору аудиторської вибірки та оцінки результатів вибірки з точки зору ефективності та результативності. Також має бути визначено можливі обсяги допустимої помилки [48, с. 225].

Допустима помилка – максимальна помилка в генеральній сукупності, яку аудитор готовий би прийняти і все одно зробити висновок, що результат вибірки досяг мети аудиту. Допустима помилка розглядається на етапі планування, а для процедур перевірки по суті пов'язана з судженням

аудитора щодо суттєвості оцінки. Чим меншою є допустима похибка, тим більшим повинен бути обсяг проведених заходів в процедурі аудиту.

Аудитори документують виявлені помилки в робочих документах. В разі виявлення порушень аудитор не повинен повідомляти контролюючі органи, оскільки він не може жодним чином розкривати інформацію, пов'язану з цим клієнтом. Натомість він має надати рекомендації, що допоможуть усунути дані помилки, а також не допустити їх в подальшому.

Після проведення аудиту розрахунків з покупцями та замовниками необхідно скласти аудиторський звіт та аудиторський висновок. Водночас аудиторський звіт є документом, який містить більш детальну інформацію про стан бухгалтерського обліку розрахунків з покупцями та замовниками, а аудиторський висновок є більш лаконічним та надається для інформування всіх користувачів, а не тільки для керівництва підприємства.

РОЗДІЛ 3. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «МИКОЛАЇВСЬКИЙ ХЛІБЗАВОД № 1»

3.1 Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Миколаївський хлібзавод № 1»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Миколаївський хлібзавод №1», на матеріалах якого виконано дану роботу, є юридичною особою, а отже, має круглу печатку, штамп, бланк з відповідними реквізитами, товарний знак, відокремлене майно, основні та оборотні засоби, самостійний баланс, розрахункові та інші рахунки в банках і може укладати від власної особи різноманітні угоди на території України та за кордоном.

ТОВ «Миколаївський хлібзавод № 1» було зареєстровано 08.09.2011 року на підставі господарського та цивільного законодавства України

Основні відомості про підприємство наведено у табл. 3.1.

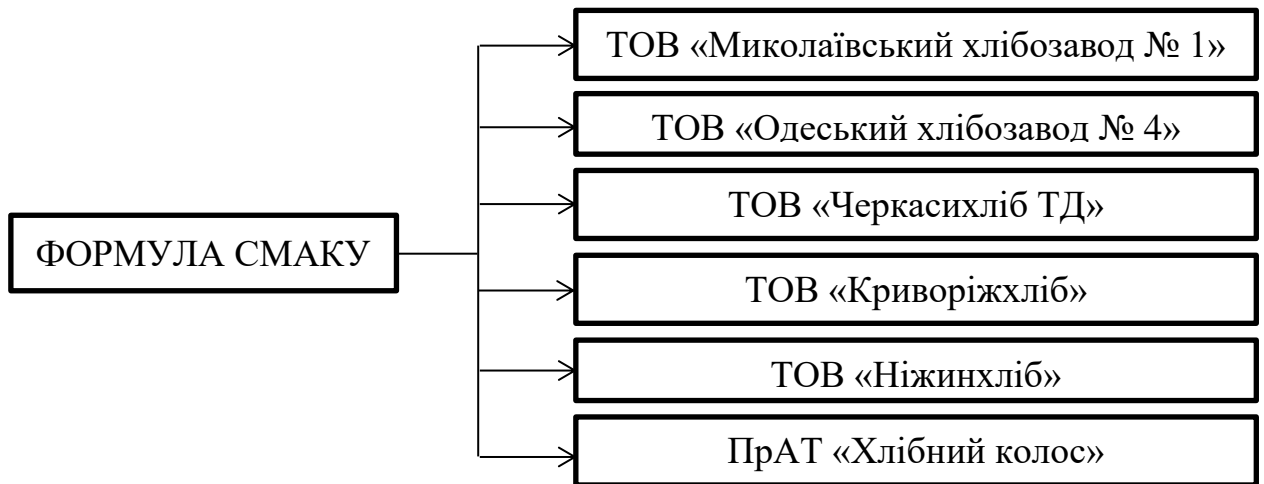
Таблиця 3.1 – Загальна інформація про ТОВ «Миколаївський хлібзавод № 1»

Показник	Характеристика
Повна назва	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "МИКОЛАЇВСЬКИЙ ХЛІБЗАВОД № 1"
ЄДРПОУ	37844650
Адреса	Україна, 54028, Миколаївська обл., м. Миколаїв, Інгульський р-н, вул. В'ячеслава Чорновола, буд. 2-А
Дата заснування	08.09.2011
Директор	Ракова Альона Анатоліївна
Основний вид діяльності	10.71 Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання
Засновники	Ріжак Максим Зіновійович, Україна, розмір внеску до статутного фонду – 312000,00 грн.

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Підприємство виготовляє продукцію під торговою маркою «Формула смаку», яка є значним регіональним гравцем хлібобулочного ринку України. Дану торгову марку представляють й інші підприємства (див. рис. 3.1).

Рисунок 3.1 – Група компаній торгової марки «Формула смаку»

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Метою створення товариства є сприяння задоволенню потреб народного господарства у продукції хлібопекарської промисловості та отримання законного прибутку.

Предметом діяльності товариства є:

- виробництво хлібобулочних та кондитерських виробів
- виробництво, закупівля, переробка, реалізація сільськогосподарської продукції, як власного, так і іншого виробництва з встановленням на неї вільних цін
- організація ринкової торгівлі промисловими та продовольчими товарами
- виготовлення на замовлення населення хлібобулочних і кондитерських виробів
- надання послуг у сфері торгівлі, у тому числі на комісійній основі
- укладання та реалізація договірних стосунків з підприємствами різних форм власності з метою розвитку економічних зв'язків
- купівля, оренда нерухомої власності

- торгівельна діяльність у сфері оптової торгівлі продуктами харчування
- організація та експлуатація підприємств громадського харчування
- організація ярмарок, аукціонів, презентацій

ТОВ «Миколаївський хлібзавод №1» реалізує товари, виконує роботи та послуги за цінами, що визначає самостійно або на договірній основі.

Розрахунки виконуються у встановленому порядку через установи банку. Розрахунки готівкою здійснюються відповідно до чинного законодавства.

Підприємство здійснює свою діяльність на підставі статуту, а також керується внутрішніми правилами, процедурами, регламентами та іншими локальними нормативними актами. Вищим органом управління є загальні збори учасників, виконавчий орган – директор, контролюючий орган – ревізійна комісія.

Відповідальність за фінансово-господарську діяльність несе директор, який визначає організаційну структуру ТОВ «Миколаївський хлібзавод №1» відповідно до стратегії й тактики розвитку підприємства (Рис. 3.2.).

Кожен окремий підрозділ має в своєму підпорядкуванні окремі відділи, які спеціалізуються на роботі за конкретними напрямками. Дана схема застосовується для визначення обов'язків персоналу, встановлення ієрархічної структури повноважень, формування комунікаційних каналів.

Як бачимо з рисунку 3.2 підприємство має лінійну структуру управління. В такому випадку кожен працівник підпорядковується безпосередньо тільки одному керівнику і з вищим керівництвом пов'язаний тільки через нього. Основними перевагами такої системи є: проста побудова, єдність і чіткість розпорядництва, чіткість точність і оперативність управлінських рішень, особиста відповідальність керівника за кінцеві результати.

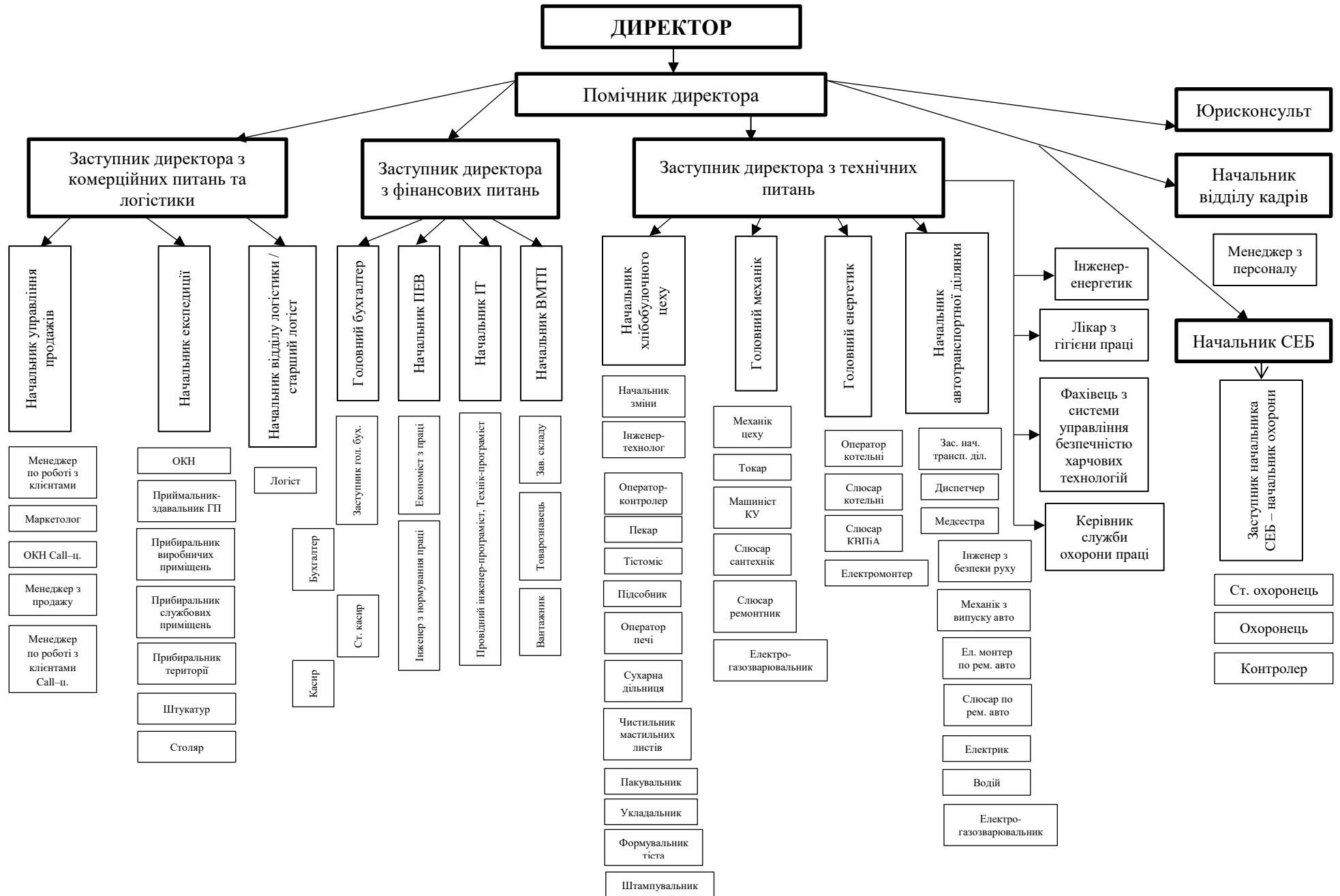

Рисунок 3.2 – Організаційна структура ТОВ «Миколаївський хлібзавод № 1»

3.2 Аналіз основних фінансово-економічних показників підприємства

Дослідження основних результатів діяльності ТОВ «Миколаївський хлібзавод №1» протягом 2019-2021 років дозволяє оцінити їх загалом позитивно (табл. 3.2). Дані, на основі яких був здійснений аналіз наведено в додатках (додатки А-В).

Таблиця 3.2 – Основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «Миколаївський хлібзавод № 1»

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення (+, -) показника 2020 року порівняно з 2019 роком		Відхилення (+, -) показника 2021 року порівняно з 2020 роком	
				абсолютне	відносне	абсолютне	відносне
А	1	2	3	4	5	6	7
1. Капітал станом на кінець року, тис. грн.:	209092	409780	572540	200688	95,98	162760	39,72
в т.ч. 1.1. власний капітал:	12442	14004	-8929	1562	12,55	-22933	-163,76
<i>статутний + додатковий капітали</i>	312	312	312	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>нерозподілений прибуток</i>	12130	13692	-9241	1562	12,88	-22933	-167,49
1.2. позиковий капітал:	196650	395776	581469	199126	101,26	185693	46,92
<i>короткостроковий позиковий капітал</i>	194784	393761	579510	198977	102,15	185749	47,17
<i>довгостроковий позиковий капітал</i>	1866	2015	1959	149	7,98	-56	-2,78
2. Майно станом на кінець року, тис. грн.	209092	409780	572540	200688	95,98	162760	39,72
2.1. необоротні активи	5245	6132	4795	887	16,91	-1337	-21,80
2.2. оборотні активи:	203847	403648	567745	199801	98,02	164097	40,65
<i>запаси</i>	27543	92887	91851	65344	237,24	-1036	-1,12
<i>дебіторська заборгованість</i>	171686	291140	443561	119454	69,58	152421	52,35
<i>грошові кошти та поточні фінансові інвестиції</i>	3140	1338	919	-1802	-57,39	-419	-31,32
<i>витрати майбутніх періодів</i>	148	247	397	99	66,89	150	60,73
<i>інші оборотні активи</i>	1330	18036	31017	16706	1256,09	12981	71,97

Продовження таблиці 3.2

3. Економічні показники:							
3.1. чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	243292	433167	574433	189875	78,04	141266	32,61
3.2. собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	-202620	-352009	-518790	-149389	73,73	-166781	47,38
3.3. фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, тис. грн.	3073	1905	-21145	-1168	-38,01	-23050	-1209,97
3.4. чистий прибуток (збиток), тис. грн.	2520	1562	-21145	-958	-38,02	-22707	-1453,71
3.5. рентабельність (збитковість) обороту, %	1,04%	0,36%	-3,68%	-0,01	-65,19	-0,04	-1120,80
4. Трудові ресурси:							
4.1. Середньоспіввідношення чисельність працюючих, осіб	556	552	478	-4	-0,72	-74	-13,41
4.2. Річний фонд оплати праці, тис. грн.	32774	36181	38442	3407	10,40	2261	6,25
4.3. Середньомісячна заробітна плата, тис. грн.	4,91	5,46	6,70	0,55	11,20	1,24	22,70
4.4. Продуктивність праці, тис. грн./особу	437,58	784,72	1201,74	347,15	79,33	417,02	53,14
5. Фінансові коефіцієнти:							
5.1. автономії	0,06	0,03	-0,02	-0,03	-42,57	-0,05	-145,63
5.2. маневрування	0,73	0,71	1,32	-0,02	-3,08	0,61	86,63
5.3. фінансового ризику	15,81	28,26	-65,12	12,46	78,81	-93,38	-330,42
5.4. абсолютної ліквідності	0,02	0,00	0,00	-0,01	-76,15	0,00	-43,58
5.5. покриття	1,05	1,03	0,98	-0,02	-2,05	-0,05	-4,43

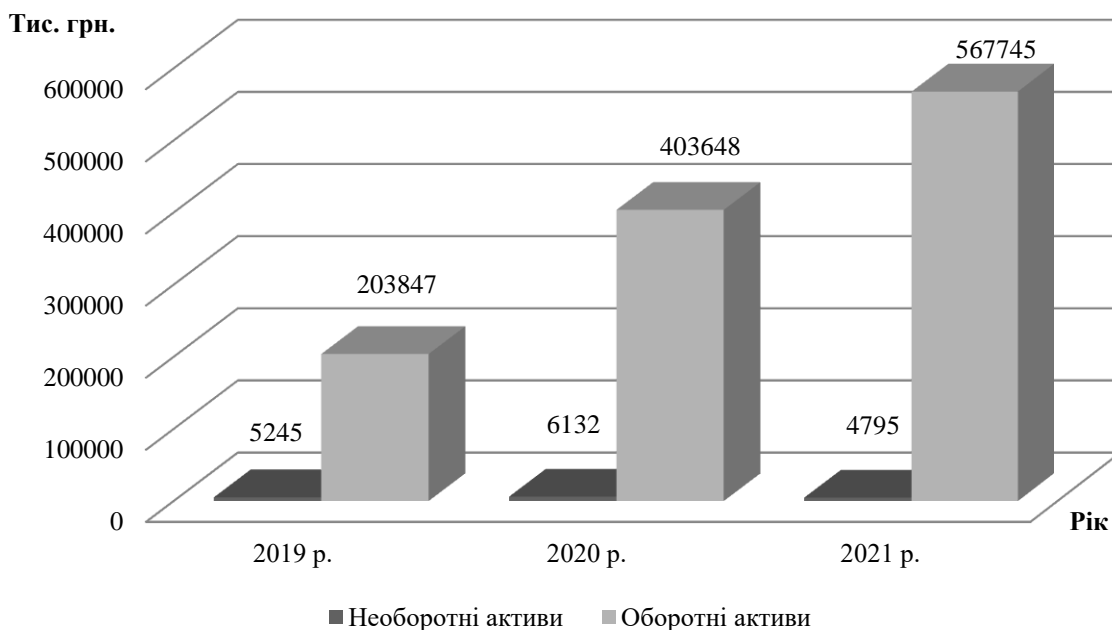
Джерело: складено автором на основі даних підприємства

За результатами аналізу даних у табл. 3.2 можна зробити висновок про загальне збільшення активів підприємства впродовж аналізованого періоду. З 2019 по 2020 роки відбулося зростання активів на 95,9 %, у 2020-2021 роках спостерігалось збільшення активів на 39,7 %. Насамперед, формування активів підприємства залежить від його операційної діяльності, обсягу й структури виробництва, та реалізації продукції, надання послуг. Така позитивна тенденція свідчить про розширення обсягів діяльності компанії та збільшення обсягів виробництва.

Аналізуючи необоротні активи підприємства можемо побачити, що у 2020 р. сума виробничих засобів зросла на 16,9 %, а у 2021 р. навпаки зменшилась на 21,8 %.

Щодо оборотних активів підприємства, то їх вартість у 2019-2021 зростає, а також зростає і їх частка в структурі активів підприємства. Розглядаючи їх структуру можна помітити, що левову частку займає дебіторська заборгованість – і якщо у 2019 році вона складала 171686 тис. грн., то у 2021 році – 443561 тис. грн. Отже, пандемія коронавірусу все ж таки вплинула на оборотні активи підприємства – воно вимушене давати відстрочку платежів. Також станом на 2021 рік збільшилися запаси – сировина, товари на складі. Частка грошей та їх еквівалентів не перевищувала 2%, що говорить про те, що підприємство не тримає грошові кошти на рахунках, а постійно пускає їх у оборот.

Динаміку змін активів підприємства за 2019-2021 рр. можна прослідкувати на рис. 3.3.

Рисунок 3.3 – Динаміка змін активів ТОВ «Миколаївський хлібозавод № 1» за 2019-2021 рр.

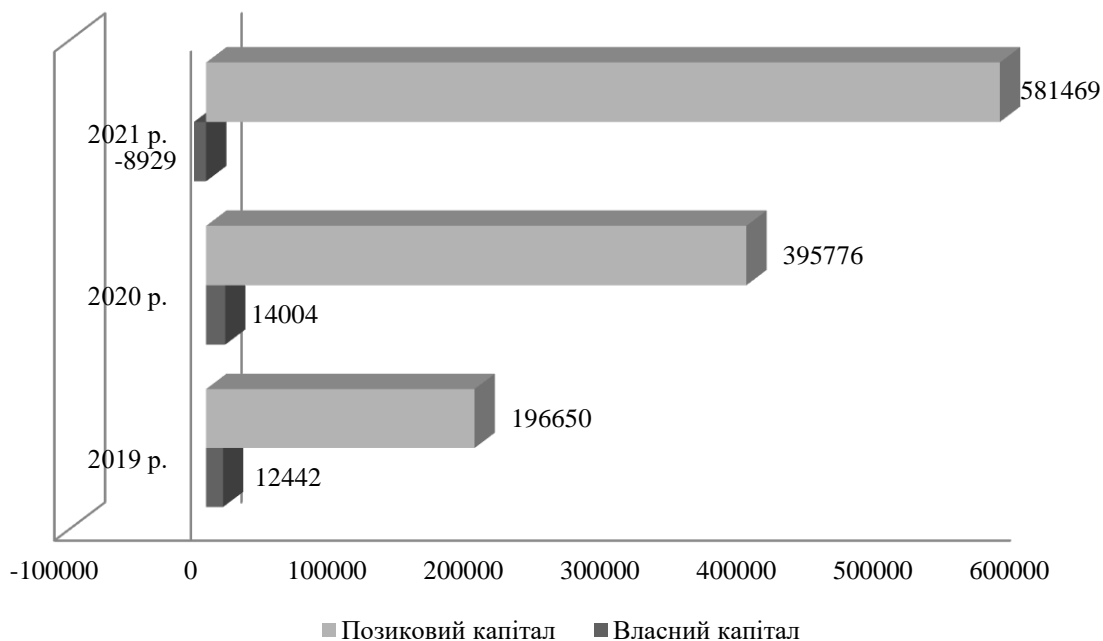
Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Оскільки статутний капітал протягом 2019-2021 рр. не змінювався і залишався на рівні 312 тис. грн., то ріст власного капіталу в 2020 р. був завдяки росту нерозподіленого прибутку, але в 2021 р. підприємство зазнало значних збитків.

ТОВ «Миколаївський хлібозавод № 1» надавав своїм покупцям відстрочку, так само і постачальники надавали відстрочку підприємству – саме тому найбільшу частку поточних зобов'язань складала кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги. Значне зростання короткострокових зобов'язань припадає на 2020 рік, що пояснюється як вплив впровадження карантинних обмежень на території України.

Попри зазначене, співвідношення власних та позичених коштів станом на 2021 р. створює певні ризики втрати фінансової стійкості та платоспроможності досліджуваного підприємства.

Наглядно динаміку змін капіталу ТОВ «Миколаївський хлібозавод №1» за 2019-2021 рр. представлено на рис. 3.4.

Рисунок 3.4 – Динаміка змін капіталу ТОВ «Миколаївський хлібозавод № 1» за 2019-2021 рр.

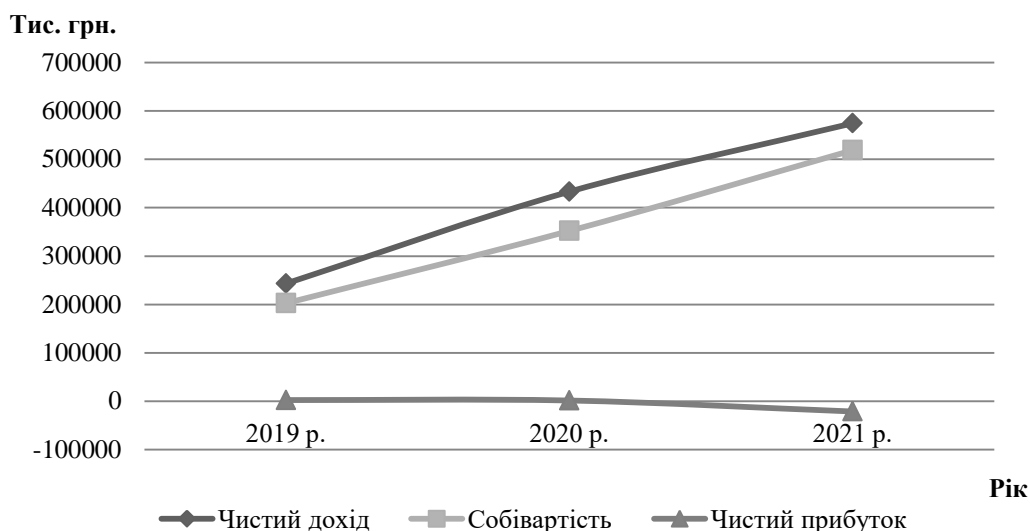
Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Розглядаючи фінансові результати підприємства рр. в табл. 3.2 спостерігається зростання сум усіх показників, як доходів так і витрат.

Зокрема, збільшилася сума виручки від наданих послуг на 189875 тис. грн. у 2020 р. (78%) і на 141266 тис. грн. (33%) у 2021 р.. Підвищення собівартості продукції впродовж періоду відбувалося пропорційно, що є негативною тенденцією, тому підприємству необхідно вжити заходів для її зменшення. Внаслідок вищезазначених змін, чистий прибуток підприємства скоротився на 958 тис. грн. (38%) у 2020 р. і на 22707 тис. грн. (1454%) у 2021 р..

Наглядно динаміку змін основних показників фінансових результатів ТОВ «Миколаївський хлібозавод № 1» за 2019-2021 рр. можна представити на рис. 3.5.

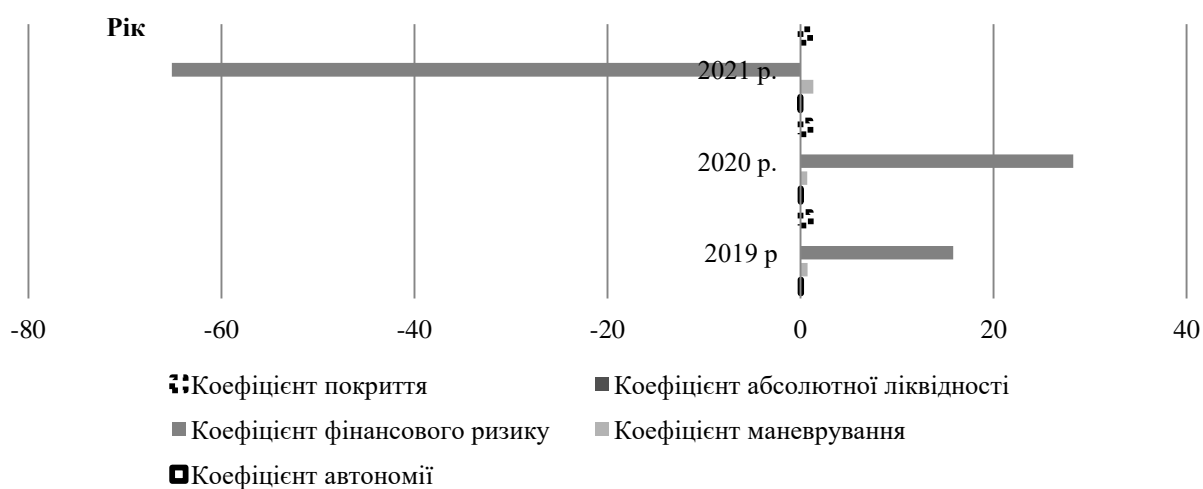

Рисунок 3.5 – Динаміка змін основних показників фінансових результатів ТОВ «Миколаївський хлібозавод № 1» за 2019-2021 рр.

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Розглядаючи трудові ресурси спостерігається стабільна робота персоналу протягом 2019-2021 років і їх кількість становила в середньому 529 осіб. Середньомісячна заробітна суттєво не змінювалась, що вплинуло на позитивну роботу персоналу.

Проведені розрахунки фінансових коефіцієнтів можна графічно показати на рис. 3.6.

Рисунок 3.6 – Динаміка змін фінансових коефіцієнтів ТОВ «Миколаївський хлібозавод № 1» за 2019-2021 рр.

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Коефіцієнт незалежності характеризує питому вагу власного капіталу в загальній сумі балансу. На кінець періоду він становив $-0,02$, що на $0,08$ менше, порівняно з початком періоду, але навіть незважаючи на це він є значно нижче норми, що свідчить про суттєві ризики підприємства.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного оборотного капіталу перебуває в обороті, тобто у тій формі, яка дає змогу вільно маневрувати цими коштами. Протягом досліджуваного періоду він знаходиться в межах норми, і навіть зростає, що свідчить про підвищення власних фінансових можливостей підприємства.

Коефіцієнт фінансового ризику значно перевищує норму, що свідчить про залежність підприємства від позикових коштів.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частка короткострокових боргових зобов'язань може бути покрита за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів. На досліджуваному підприємстві цей коефіцієнт є недостатнім і коливається від $0,02$ до $0,001$, що беззаперечно є негативною тенденцією.

Коефіцієнт покриття характеризує достатність оборотних коштів підприємства для погашення своїх боргів протягом року. Впродовж всього періоду він скорочується, але знаходиться в допустимих нормативних межах.

Отже, в цілому діяльність підприємства за три роки можна вважати неефективною на тій підставі, що більшість перелічених показників мають тенденцію до спадання: так, зросли обсяги реалізації товарів, а отже і фінансові результати, але собівартість товару, витрати та амортизація на підприємстві створюють негативну динаміку на підприємстві. Негативні зміни у діяльності ТОВ «Миколаївський хлібзавод №1» відбулись шляхом зменшення ресурсного потенціалу підприємства, погано продуманої маркетингової політики, що не дозволило підприємству за досліджуваний період суттєво підвищити обсяг реалізації товарів і послуг і збільшити на цій основі чистий прибуток.

3.3 Аналіз розрахунків з покупцями та замовниками (дебіторської заборгованості) на підприємстві

Аналіз стану дебіторської заборгованості є невід'ємною складовою фінансової оцінки підприємства. Несвоєчасне прийняття управлінських рішень щодо погашення дебіторської заборгованості призводить до зниження ділової активності і платоспроможності.

При аналізі дебіторської заборгованості особливу увагу слід звернути на статтю «Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги», яка займає найбільшу частку в загальній сумі дебіторської заборгованості.

Аналізують стан дебіторської заборгованості за такими напрямками:

- визначення частки дебіторської заборгованості в загальній сумі оборотних активів;
- оцінка структури та динаміки дебіторської заборгованості;
- розрахунок періоду погашення і її оборотності;
- вивчення факторів, що впливають на даний вид заборгованості;
- визначення частки сумнівної та безнадійної заборгованості в загальному обсязі дебіторської заборгованості за розрахунками з покупцями і замовниками;
- співставлення обсягів дебіторської та кредиторської заборгованостей.

Дані для аналізу структури і динаміки дебіторської заборгованості систематизовано у табл. 3.3. та табл. 3.4..

Таблиця. 3.3. – Оцінка стану дебіторської заборгованості підприємства

Показник	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення 2020 р. від 2019 р.		Відхилення 2021 р. від 2020 р.	
	сума, тис. грн.	час тка, %	сума, тис. грн.	час тка, %	сума, тис. грн.	час тка, %	сума, тис. грн.	частк а, %	сума, тис. грн.	част ка, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Дебіторська заборгованість короткострокова	171686	100	291140	100	443561	100	119454	0,0	152421	0,0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	94792	55,2	208315	71,6	307369	69,3	113523	16,3	99054	-2,3
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	28333	16,5	8314	2,9	3696	0,8	-20019	-13,6	-4618	-2,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	80	0,0	87	0,0	268	0,1	7	0,0	181	0,0
Інша поточна дебіторська заборгованість	48481	28,2	74424	25,6	132228	29,8	25943	-2,7	57804	4,2

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Виходячи з даних, що наведені в табл. 3.3 можна зробити висновок, що за аналізовані три роки загальна сума дебіторської заборгованості по підприємству збільшилася. Більшу частину дебіторської заборгованості складають розрахунки за продукцію, товари, роботи, послуги. Сума даних розрахунків за 3 роки збільшилася на 212577 тис. грн. Відбулося збільшення питомої ваги в загальній структурі заборгованості на 14,1%. Також збільшилася дебіторська заборгованість за розрахунками за продукцію, товари, роботи, послуги у 2020 році в порівнянні з 2019 роком на 113523 тис. грн, або на 119,76%. Крім того, відбулося значне завищення частки розрахунків за продукцію, товари, роботи, послуги в загальній структурі дебіторської заборгованості в порівнянні з 2019 роком на 16,4%, що свідчить про збільшення кількості покупців, які несвоєчасно оплачують рахунки.

Таблиця 3.4 – Дебіторська заборгованість у структурі оборотних коштів

Показник	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення 2020 р. від 2019 р.		Відхилення 2021 р. від 2020 р.	
	сума, тис. грн.	час тка, %	сума, тис. грн.	час тка, %	сума, тис. грн.	час тка, %	сума, тис. грн.	частк а, %	сума, тис. грн.	част ка, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Запаси	27543	13,5	92887	23,0	91851	16,2	65344	9,5	-1036	-6,8
Дебіторська заборгованість	171686	84,2	291140	72,1	443561	78,1	119454	-12,1	152421	6,0
Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	3140	1,5	1338	0,3	919	0,2	-1802	-1,2	-419	-0,2
Витрати майбутніх періодів	148	0,1	247	0,1	397	0,1	99	0,0	150	0,0
Інші оборотні активи	1330	0,7	18036	4,5	31017	5,5	16706	3,8	12981	1,0
Всього	203847	100	403648	100	567745	100	199801		164097	

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Отже, як бачимо питома вага дебіторської заборгованості в загальній структурі оборотних активів змінилася на 6 % і склала 78 % (2019 рік – 84,2%). Частково це викликано збільшенням у дебіторській заборгованості розрахунків за продукцію, товари, роботи, послуги на 14 %, що становить 69,3% (2019 рік – 55,2%). Аналіз динаміки дебіторської заборгованості по складу дав змогу встановити, що сталося її збільшення на 271875 тис. грн. (61,3%) у порівнянні з 2019 роком.

Основні завдання політики управління дебіторською заборгованістю можна визначити шляхом аналізу показників, що характеризують стан дебіторської заборгованості за певний період часу.

У табл. 3.5 розглянуто основні показники оцінки стану та якості дебіторської заборгованості.

Таблиця 3.5 – Аналітичні показники дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги

Показник	Методика розрахунку	Зміст
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги (Коб)	$\text{Коб} = \text{ЧДр} / \text{ДЗ},$ де ЧДр – чистий дохід від реалізації продукції; ДЗ – дебіторська заборгованість (середня за аналізований період)	Показує скільки разів оберталася дебіторська заборгованість за аналізований період
Період погашення (Обдн)	$\text{Обдн} = 360 / \text{Коб}$	Показує скільки днів потрібно для одного обороту. Що триваліше період погашення, то вище ризик її неповернення

Джерело: [64]

Проведемо аналіз дебіторської заборгованості на ТОВ «Миколаївський хлібзавод № 1» за аналітичними показниками в табл. 3.6.

Таблиця 3.6 – Аналіз дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги ТОВ «Миколаївський хлібзавод №1» за аналітичними показниками

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення (+, –) показника 2020 року порівняно з 2019 роком		Відхилення (+, –) показника 2021 року порівняно з 2020 роком	
				абсолютне	відносне	абсолютне	відносне
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги (Коб)	2,48	2,86	2,23	0,38	15,15	-0,63	-22,05
Період погашення (Обдн)	145	126	162	-19	-13,16	36	28,29

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості характеризує розширення або скорочення комерційного кредиту, наданого підприємством. Простіше кажучи чим вище значення коефіцієнту, тим швидше підприємство отримує оплату від покупців. Як бачимо, в 2019 році показник був на досить

низькому рівні, що говорить про те що контрагенти мали певні труднощі з оплатою і як наслідок період погашення становив 145 днів. У 2020 р. ситуація дещо покращилася, коефіцієнт оборотності виріс на 15 %, а термін погашення скоротився до 126 днів. У 2021 році показник впав до рівня, що нижче, ніж той, що був в 2019 р.

РОЗДІЛ 4. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

4.1. Шляхи вдосконалення обліку розрахунків з покупцями та замовниками

Дебіторська заборгованість, яка виникає між підприємствами, має негативні наслідки не лише для підприємства, а й для економіки країни в цілому:

- по-перше, спричиняє кризу неплатежів, що зменшує оборотність грошових коштів;
- по-друге, завдає значних витрат для державного бюджету у вигляді скорочення різноманітних платежів та податків.

Тому створення ефективної моделі обліку дебіторської заборгованості дозволяє уникнути ризиків неплатоспроможності та зниження показників ліквідності внаслідок отримання об'єктивної та платіжної інформації для прийняття оптимальних управлінських рішень.

На сьогодні існує низка проблем в обліку розрахунків з покупцями та замовниками, а саме [29]:

1. Неможливість отримати інформацію про дебіторську заборгованість з метою проведення детального аналізу розрахунків з дебіторами та прийняття управлінських рішень.

2. Неefективність методів розрахунку резерву безнадійної заборгованості згідно П(С)БО 10 для бухгалтерського обліку на підприємствах України.

3. Майже повна безконтрольність держави та рівень сумнівних і безнадійних претензій до компаній.

4. Зношення реєстрів аналітичного та синтетичного обліку дебіторської заборгованості (з обліковою формою журнал-ордер).

5. Невідповідності та розбіжності в вимогах між П(С)БО 10 та положеннями МСФЗ.

6. Складність відображення розрахунків з покупцями та замовниками, які є засновниками; недостатньо розроблене правове регулювання питання відображення правочинів з афілійованими компаніями.

7. Складність звітності з ПДВ при укладенні договорів з іноземними компаніями про передачу прав інтелектуальної власності та прав на їх використання.

8. Нерозвиненість розрахункового обліку, а саме використання факторингу для ефективного управління дебіторською заборгованістю [30].

Досліджуючи організацію обліку дебіторської заборгованості на ТОВ «Миколаївський хлібзавод №1» можна відзначити багато недоліків, пов'язаних з розрахунками з покупцями та замовниками. Причинами цьому слугували:

- недосконалість змісту Наказу про облікову політику на підприємстві;
- відсутність графіку документообігу;
- відсутність графіка індивідуальної роботи бухгалтера;
- відсутність посадової інструкції;
- недосконалість облікових форм.

Тому необхідно розпочати вдосконалення розрахунків з покупцями та замовниками в компанії з положення про облікову політику, де необхідно вказати умови проведення інвентаризації сум дебіторської заборгованості, умови для визначення безнадійної заборгованості, зазначити документальне підтвердження резерву безнадійних боргів та достовірності їх утворення на підприємстві.

Також доцільним буде впровадження в обліковий політиці підприємства наступних покращень:

- визначити умови та порядок визнання дебіторської заборгованості;

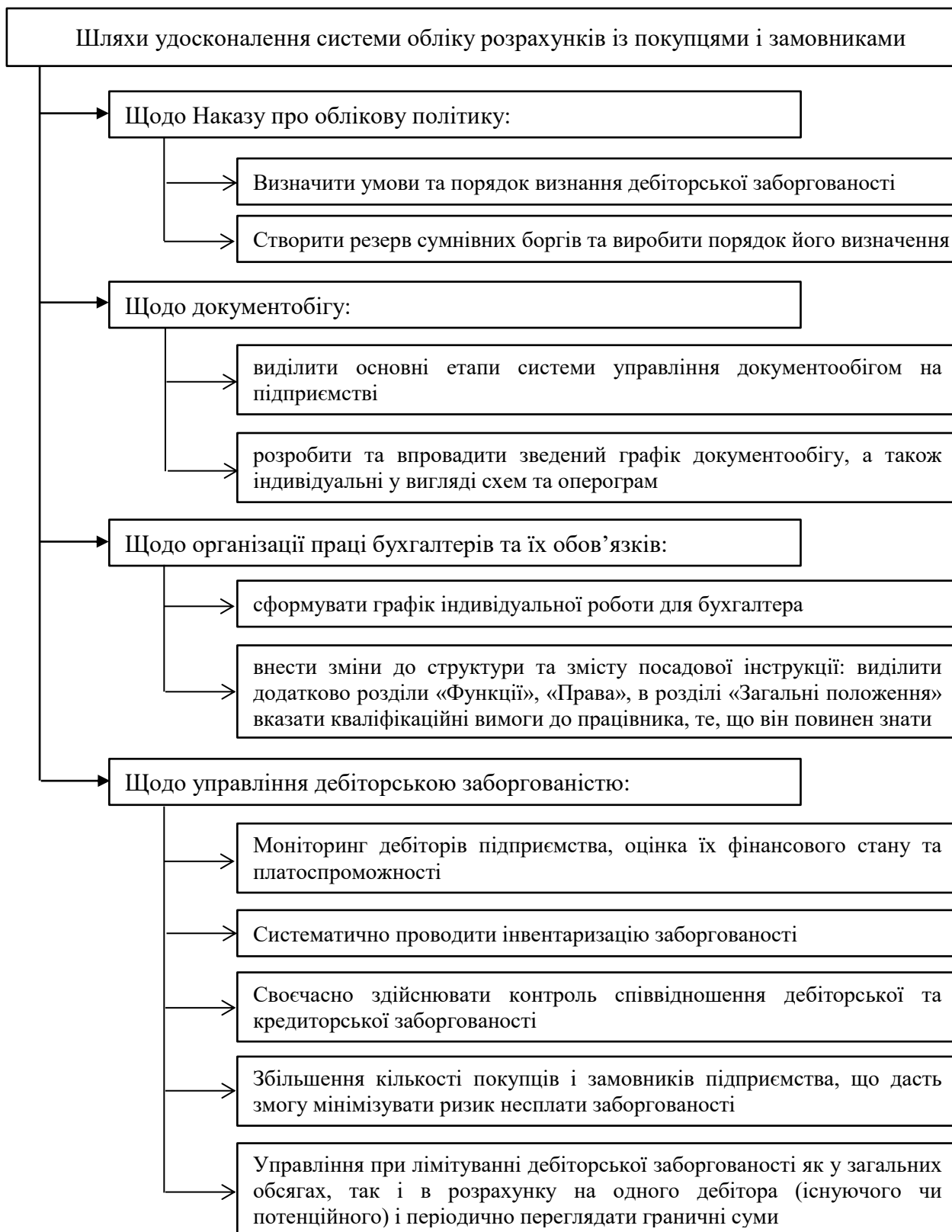
- зазначити альтернативний метод розрахунку резерву сумнівних боргів;
- виділити основні етапи системи управління документообігом на підприємстві;
- розробити як зведений графік документообігу, так і більш індивідуальний у вигляді схем та оперативних програм.
- створити можливості для збільшення кількості клієнтів, щоб зменшити ризик неплатежів.

Чітке розмежування обов'язків між працівниками, дисциплінованість щодо фінансових процесів, неперервне підвищення кваліфікації та професіоналізм співробітників грають важливу роль у підвищенні ефективності управління розрахунками на підприємстві. Тому пропонуємо скласти індивідуальний план роботи бухгалтера-фінансиста, а також внести зміни до посадової інструкції: додатково позначити розділи «Функції», «Права», «Обов'язки». У процесі своєї роботи бухгалтер і фінансист повинні звертати увагу на недоліки в обліковому процесі та робити все необхідне для їх усунення.

Крім того, вважаємо доцільним постійно аналізувати і оцінювати стан дебіторської заборгованості, тобто проводити зовнішній та внутрішній аудит для виявлення можливостей та попередження ризиків і загроз.

Не менш важливу роль відіграє оцінка ефективності управління заборгованістю, тобто: простеження за ефективністю роботи підприємства, порівнювання показників його діяльності з показниками інших підприємств та середніми показниками галузі; визначення несприятливих для підприємства партнерських зв'язків, які сповільнюють його господарську діяльність, з подальшим усуненням та запобіганням їхній появі в майбутньому. Це надасть можливість задовольнити інформаційні потреби в розрізі її структурних елементів, а також дасть змогу узагальнити суми заборгованості, що вилучені із обороту підприємства різними дебіторами для цілей його управління. Загалом, вищенаведені пропозиції щодо

вдосконалення обліку розрахунків з покупцями та замовниками можна зобразити наглядно (рис. 4.1).

Рисунок 4.1 – Напрямки удосконалення обліку розрахунків з покупцями і замовниками

Джерело: складено автором

Таким чином, впровадження запропонованих рекомендацій на практиці зробить подальший внесок задля удосконалення організації розрахунків із покупцями та замовниками, а також матиме позитивний вплив на загальний стан компанії в цілому.

4.2. Шляхи вдосконалення аудиту розрахунків з покупцями та замовниками

Організація контролю розрахунків з покупцями та замовниками на підприємствах різних галузей та видів власності є стратегічно важливою, оскільки результати цього процесу прямо впливають на фінансову стійкість, базу оподаткування, виконання планів доходів і витрат. Це стимулює досягнення пріоритетних цілей розвитку підприємства в умовах ринку та забезпечує його конкурентоздатність і прибутковість.

Досить часто аудит розрахунків із покупцями і замовниками дозволяє виявити навмисні чи ненавмисні помилки, які спотворюють результуючий фінансовий результат.

Аудитори повинні використовувати здоровий глузд і розумний скептицизм, коли будь-яка претензія здається незвичайною. У сучасному електронному середовищі кожен, хто має комп'ютер і принтер, може здійснити тиражування та маніпулювання інформацією для створення неправдивої документації. Розуміння проявів помилок і шахрайства може допомогти визначити вимоги, які мають бути перевірені з більшою ретельністю.

Розуміння помилок і шахрайства може допомогти визначити сфери, в яких слід використати більший рівень контролю. Важливо, щоб функція аудиту розглядалася як щось більше, ніж просто розгляд кожної помилки, а також розглянути її в більш широкому діапазоні операцій розгляду.

Основними показниками для аналізу дебіторської заборгованості, блок якого включений до програми аудиту, повинні бути:

- коефіцієнт оборотності дебіторської;
- період погашення дебіторської заборгованості;
- Середній період інкасації дебіторської заборгованості;
- Коефіцієнт простроченої дебіторської заборгованості;
- Питома вага дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних активів;

Програма заходів за результатами аудиторської перевірки має включати:

- Обов'язкове заповнення всіх реквізитів в договорах поставки товарів.
- Доведення до ладу обліку первинних документів, тобто реєстрація документів на надходження і відпуск товарів в документах тільки уніфікованої форми; розташування первинних документів у картотечі за термінами зберігання в архіві;
- Обов'язкова щоквартальна інвентаризація розрахунків за товар, оформлення актів;
- Обов'язкова піврічна звірка розрахункових документів з постачальниками, покупцями, банком;
- Щомісячний внутрішньо фірмовий контроль над правильністю відображення ПДВ;
- Атестацію матеріально-відповідальних осіб, бухгалтерів, перевірка їх знань, щодо законодавства, нормативних актів, методичних вказівок, та інших правил, що регулюють ведення обліку матеріальних цінностей.

Також з метою покращення аудиту розрахунків з покупцями та замовниками пропонуємо ввести наступний документ (табл. 4.1), який щодня оновлюватиметься та міститиме відомості про боржників.

Таблиця 4.1. – Відомість контролю відвантаження продукції, товарів, надання послуг покупцям та замовникам

№	Назва покупця	№ та дата видаткової накладної	Сума видаткової накладної	№ договору	Умови оплати згідно договору	Дата оплати	№ виписки банку)	Сума оплати, грн	Сума заборгованості на кінець дня	Відмітка про непогашення заборгованості покупцем	Дозвіл на відвантаження продукції	Підпис відповідальної особи

Джерело: складено автором

За допомогою даного документу можна контролювати дебіторську заборгованість та приймати всі необхідні заходи для її погашення.

Особливу увагу аудиторю потрібно звернути на законність перелічених операцій, дослідити період виникнення та чинники, що спричинили борг, тому рекомендуємо взяти до роботи наступний документ (табл. 4.2). Даний документ дозволяє зіставити дані підприємства, що перевіряється, з даними його контрагентів, відповідно до запитів.

Таблиця 4.2. – Документ-підтвердження заборгованості покупців та замовників

Назва покупця або замовника	Дані обліку			Дані аудиту			Відхилення, грн (7-4)
	Акт звірки №	Дата акту звірки	Сальдо розрахунків, грн	Акт звірки №	Дата акту звірки	Сальдо розрахунків, грн	
1	2	3	4	5	6	7	8

Джерело: складено автором

Для перевірки правильності складання та заповнення первинних документів пропонуємо скласти наступний робочий документ (табл. 4.3).

Таблиця 4.3. – Робочий документ перевірки первинної документації з обліку розрахунків з покупцями та замовниками

Назва покупця або замовниками	Первинний документ з реалізації	Дані обліку				Дані аудиту				Відхилення			
		Наявність підписів	Наявність печатки	Дата відвантаження	Сума, грн	Наявність підписів	Наявність печатки	Дата відвантаження	Сума, грн	Наявність підписів	Наявність печатки	Дата відвантаження	Сума, грн

Джерело: складено автором

Застосування запропонованих рекомендацій на практиці забезпечить відображення бухгалтерських операцій з покупцями та замовниками відповідно до сучасних вимог бізнесу та своєчасне отримання та аналіз необхідної інформації керівництвом. Отримані результати дослідження спрямовані на підвищення надійності та ефективності обліку розрахунків, що може бути впроваджено в практику господарювання.

4.3. Емпіричний аналіз оптимізації розрахунків з покупцями та замовниками

Проаналізувавши стан дебіторської заборгованості на ТОВ «Миколаївський хлібзавод №1», спробуємо дослідити, що ж є причиною таких великих її значень.

Прослідкуємо як величина чистого доходу від реалізації (виручки) впливає на період погашення суми заборгованості. Дані для аналізу згруповано в табл. 4.4. На підставі підібраних даних було зроблено розрахунки регресії за допомогою Excel. Для вірності розрахунків та адекватності моделі спостереження має становити не менше ніж 7 років (дану вимогу виконано).

Чистий дохід (виручка) в нас незалежна змінна, фактор – x ;

Період погашення ДЗ за товари, роботи, послуги, дні – Y

Таблиця 4.4. – Розрахунки регресії

№	X	Y	X ²	Y ²	XY	($\hat{y} - \bar{y}$) ²	($\frac{y}{\hat{y}}$) ²	($x - \bar{x}$) ²	($y - \bar{y}$) ²
2013	109,75	14,01	12045,28	196,36	1537,92	1876,34	346,62	19387,34	3835,88
2014	102,72	18,58	10552,22	345,13	1908,36	2070,51	140,82	21393,58	3291,29
2015	169,14	28,92	28608,68	836,35	4891,50	617,06	492,26	6375,77	2211,60
2016	189,45	39,81	35892,44	1585,01	7542,54	343,05	310,23	3544,59	1305,75
2017	199,57	43,58	39828,98	1899,64	8698,32	236,35	288,62	2442,08	1047,33
2018	219,37	106,04	48124,07	11244,22	23261,94	84,90	1544,91	877,19	905,50
2019	243,29	145,03	59191,00	21035,04	35285,76	3,14	5021,11	32,46	4773,06
2020	433,17	125,95	187633,65	15864,49	54559,26	3282,97	53,15	33921,37	2500,70
2021	574,43	161,59	329973,27	26111,60	92823,12	10250,49	243,39	105913,51	7334,82
Сума	2240,91	683,53	751849,60	79117,84	230508,72	18764,79	8441,12	193887,90	27205,92
Середнє	248,99	75,95	83538,84	8790,87	25612,08	2084,98	937,90	21543,10	3022,88

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Припустимо, що між виручкою та терміном погашення існує прямий, сильний зв'язок.

Будуємо рівняння лінійної регресії. Для цього використаємо метод найменших квадратів, система рівнянь матиме наступний вигляд:

$$\begin{cases} n a + b \sum x = \sum y \\ a \sum x + b \sum x^2 = \sum xy \end{cases} \quad (4.1)$$

де n – кількість досліджуваних періодів.

$$\begin{cases} 9 a + 2240,91 b = 683,53 \\ 2240,91 a + 751849,60 b = 230508,72 \end{cases}$$

Емпіричні коефіцієнти регресії:

$$a = -1.5127$$

$$b = 0.3111$$

Рівняння регресії має вигляд:

$$y = -1.5127 + 0.3111x$$

Проаналізуємо отримані параметри:

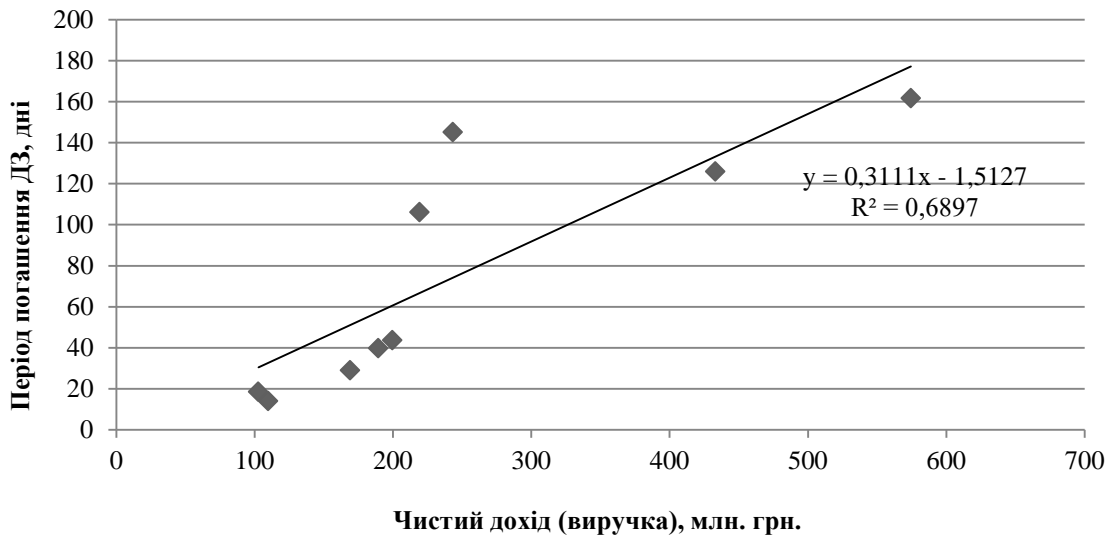
- Параметр «а» не має економічного змісту, оскільки він відображає значення результату коли фактор дорівнює нулю, а період погашення дебіторської заборгованості, навіть за відсутності доходу не може бути

від'ємним. Але від'ємне значення показує нам, що швидкість погашення дебіторської заборгованості змінюється швидше, аніж величина чистого доходу.

- Параметр «b» свідчить про те, що зв'язок в нашому випадку є прямим.

Отримані дані проілюструємо на рис. 4.2.

Рисунок 4.2. – Регресійна модель залежності

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Отже, із збільшенням чистого доходу (виручки) на 1 млн. грн. період погашення дебіторської заборгованості змінюється на 0,3 дні (приблизно 8 годин).

Далі, за допомогою коефіцієнту кореляції, проведемо оцінку щільності зв'язку.

$$r = \frac{\overline{xy} - \bar{x} \times \bar{y}}{\sqrt{(\overline{x^2} - \bar{x}^2)(\overline{y^2} - \bar{y}^2)}} \quad (4.2)$$

$$r = \frac{25612,08 - 248,99 \times 75,95}{\sqrt{(83538,84 - 248,99^2)(8790,87 - 75,95^2)}} = 0,83$$

Зв'язок між ростом виручки та терміном погашення дебіторської заборгованості є дуже сильним. Виходить, що побудована нами модель має прямий, сильний зв'язок.

Наступним визначимо коефіцієнт детермінації – $R^2 = 0,69$. Тобто, варіація періоду погашення заборгованості на 69% пояснюється варіацією чистого доходу, а все інше – 31% це вплив інших факторів.

Побудовану нами лінійно-регресійну модель перевіримо на адекватність за допомогою тесту Фішера (табл. 4.5).

Таблиця 4.5. – ANOVA-аналіз

Джерело	Ступінь вільності	Сума квадратів	Середня сума квадратів	F-тест
Регресія	1	SSR = 18764,79	MSR = 18764,79	F = 15,56
Залишок	7	SSE = 8441,12	MSE = 1205,87	F _{кр.} = 5,59 p = 95%
Загальна	8	SST = 27205,92	x	

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Отже, з ймовірністю 95% модель адекватна.

Визначимо, наскільки якість нашої моделі є задовільною, для цього розрахуємо середню похибку апроксимації, значення якої не повинно перевищувати 10%:

$$\bar{A} = \left(\frac{1}{n} \sum \left| \frac{y - \hat{y}}{y} \right| \right) * 100\%, \quad (4.3)$$

$$\bar{A} = \left(\frac{1}{9} * 0,32 \right) * 100\% = 3,53 \%$$

3,53 % < 10 % – модель є якісною.

І, завершуючи наш аналіз, проведемо тест Ст'юдента для того, щоб визначити чи є наші параметри статистично значимими. Розраховуємо критичні значення, які повинні по модулю перевищувати $t_{кр.}$, в нашому випадку це 2,36.

$$Ma = \sqrt{MSE * \frac{\sum x^2}{n \sum (x - \bar{x})^2}}, \quad (4.4)$$

$$Mb = \sqrt{\frac{MSE}{\sum (x - \bar{x})^2}}, \quad (4.5)$$

$$t_a = \frac{a}{Ma}, \quad (4.6)$$

$$t_b = \frac{b}{Mb}, \quad (4.7)$$

$$Ma = \sqrt{1205,87 * \frac{751849,60}{9 * 193887,90}} = 22,79$$

$$Mb = \sqrt{\frac{1205,87}{193887,90}} = 0,08$$

$$t_a = \frac{-1,5127}{22,79} = -0,07$$

$$t_b = \frac{0,3111}{0,08} = 3,94$$

Критичне значення параметру «а» менше за величину t-критерія, тому він не є статистично значимим.

Параметр «b» – статистично значимий.

Отже, виходячи з даних, що ми отримали під час побудови моделі, ми визначили, що терміни періоду погашення на 69 % пояснюються збільшенням чистого доходу, який в свою чергу зростає за рахунок підняття цін, підвищенням обсягів продажу, збільшенням кількості торгових точок. В інших – 31% випадках – впливають інші чинники, які мають хаотичний характер, тобто, неплатоспроможність покупців, їх неблагонадійність, небажання погашати борг. Тому пропонуємо запровадити на підприємстві ТОВ «Миколаївський хлібзавод №1» систему бонусів і знижок, які сплачуватимуться саме від суми оплати, для того щоб стимулювати покупців вчасно здійснювати платежі. Так, це потягне за собою додаткові витрати, але їх рівень буде значно меншим порівняно з тими можливостями, які відкриються для підприємства. Оскільки, те як вчасно погашається дебіторська заборгованість впливає на кругооборот грошових коштів підприємства, що в свою чергу дозволяє розширити обсяги діяльності, покращити фінансовий стан та отримати більше доходу, а отже, збільшиться і сума прибутку.

ВИСНОВОК

Можливість здійснювати розрахунки з покупцями і замовниками є ключовим показником фінансової стійкості будь-якого підприємства. Без такої категорії обліку підприємство не зможе ефективно працювати. У сучасних умовах ринкової економіки підприємствам доводиться щодня проводити велику кількість процедур комерційної діяльності у своїй виробничо-фінансовій діяльності.

1. На основі проведеного дослідження теоретичних основ обліку та аудиту розрахунків з покупцями і замовниками систематизовано та уточнено класифікацію розрахунків з покупцями та замовниками, і встановлено, що основними формами проведення безготівкових розрахунків є розрахунки:

- платіжними дорученнями;
- платіжними вимогами-дорученнями;
- акредитивами;
- чеками
- векселем.

2. Аналізуючи чинні національні та міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та методика науковців, ми дійшли висновку, що дебіторська заборгованість – це сума заборгованості боржника перед суб'єктом господарювання на певну дату внаслідок надання коштів, товарів. Класифікують дебіторську заборгованість за двома ознаками: за видами заборгованості, за термінами формування.

3. Нормативно-правове регулювання розрахунків здійснюється на трьох рівнях. До них відносять кодекси, закони, нормативно-правові акти, положення, стандарти, роз'яснення, договори тощо.

4. Досліджено методика обліку і аудиту розрахунків з покупцями і замовниками. Синтетичний облік розрахунків здійснюють за допомогою рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками». Аналітичний облік ведуть у розрізі кожного контрагента, договору, рахунку.

5. Щодо аудиту розрахунків з покупцями та замовникам визначено, що основною метою його здійснення є висловлення незалежної експертної думки з приводу достовірності відображення в обліку та звітності операцій, пов'язаних з покупцями. Аудиторська перевірка здійснюється відповідно до міжнародних стандартів аудиту та ЗУ «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», на основі розробленого плану і програми. Визначено завдання, об'єкт та предмет аудиторської перевірки. Встановлено, що основними помилками, які можуть бути виявлені в ході перевірки є:

- виправлення виписки банку;
- викривлення резерву сумнівних боргів;
- неправильне оформлення договорів;
- невірна кореспонденція рахунків.

6. Здійснено фінансово-економічний аналіз ТОВ «Миколаївський хлібзавод № 1», а також проаналізовано стан дебіторської заборгованості на підприємстві. Розглянуто необоротні активи, в яких найбільшу частку займають основні засоби; оборотні активи, де найбільша частка належить дебіторській заборгованості. В пасивах підприємства найбільшою є поточна кредиторська заборгованість. Як активи, так і пасиви Товариства мали тенденцію до зростання за досліджений період, тоді як чисті фінансові результати діяльності підприємства зменшувалися. Також проаналізовано основні показники фінансової стійкості підприємства, які залишають бажати кращого, оскільки більшість з них не відповідають нормативно встановленим показникам.

7. Аналіз стану дебіторської заборгованості ми проводили за такими напрямками:

- визначення частки дебіторської заборгованості в загальній сумі оборотних активів;
- оцінка структури та динаміки дебіторської заборгованості;
- розрахунок періоду погашення і її оборотності.

Визначили, що за останні 3 роки величина дебіторської заборгованості стрімко зростає, якщо порівнювати з базовим 2019 р., то станом на 2021 р. її сума збільшилася на 160%, що більшою мірою спричинено введеними карантинними обмеженнями, які в свою чергу негативно вплинули на платоспроможність покупців. Найбільшу ж частку в структурі дебіторської заборгованості займає саме розрахунки за товари і послуги. Даний показник збільшувався як в динаміці, так і відбулося збільшення його частки в загальній структурі заборгованості на 14 %. Коефіцієнт оборотності впродовж досліджуваного періоду коливався в межах 2,23-2,86, а термін погашення заборгованості становив від 126 до 162 днів.

8. Враховуючи дані, що були отримані під час аналізу стану дебіторської заборгованості на підприємстві ТОВ «Миколаївський хлібзавод № 1» та на основі виявлених недоліків нами було запропоновано заходи, що дадуть змогу покращити ведення розрахунків з покупцями і замовниками, серед них:

- внести зміни в Наказ про облікову політику підприємства;
- виділити основні етапи системи управління документообігом на підприємстві;
- розробити як зведений графік документообігу, так і більш індивідуальний у вигляді схем та оперативних програм.
- запровадити систему здійснення аналізу стану дебіторської заборгованості;
- визначити відповідальних осіб для роботи з дебіторами;
- здійснювати постійний внутрішній і зовнішній контроль за розрахунками.

З метою покращення аудиту розрахунків з покупцями і замовниками нами було розроблено декілька документів, які пропонуємо взяти до роботи.

9. Аналіз впливу чинників на дебіторську заборгованість та термін її погашення показав, що на 69 % величина та строки боргу пояснюються збільшенням чистого доходу, який в свою чергу зростає за рахунок підняття цін, підвищенням обсягів продажу. В інших – 31% випадках – впливають

інші чинники, які мають хаотичний характер, і на які підприємство не має прямого впливу. Тому, ми запропонували запровадити на підприємстві систему бонусів і знижок, які сплачуватимуться саме від суми оплати, для того щоб стимулювати покупців вчасно здійснювати платежі.

Таким чином, впровадження запропонованих рекомендацій на практиці зробить подальший внесок задля удосконалення організації розрахунків із покупцями та замовниками на підприємстві, а також матиме позитивний вплив на загальний стан компанії в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV : станом на 10 серп. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 11.02.2023).
2. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Закон України від 06.02.2018 р. № 2275-VIII : станом на 1 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text> (дата звернення: 11.02.2023).
3. Великий бухгалтерський словник / М. Агафонова та ін. ; ред. А. Н. Азріліян. Москва: Інститут нової економіки, 1999. 574 с.
4. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 р. № 1404-VIII : станом на 1 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text> (дата звернення: 11.02.2023).
5. Безруких П.С., Івашкевич В.Б., Кондраков Н.П. та ін. Бухгалтерський облік: підручник: 3-тє вид. перероб. та доп. Москва: Бух. облік, 1999. 624 с
6. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII : станом на 1 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 11.02.2023).
7. Бутинець Ф. Ф., Виговська Н. Г., Івахненко С. В. Бухгалтерський словник / ред. Ф. Ф. Бутинець. Житомир : ПП «Рута», 2001. 224 с.
8. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV : станом на 1 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 11.02.2023).
9. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI : станом на 8 лют. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 11.02.2023).

10. Господарський кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV : станом на 1 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 11.02.2023).
11. Господарський процесуальний кодекс України : Кодекс України від 06.11.1991 р. № 1798-XII : станом на 1 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 11.02.2023).
12. Про затвердження Положень (стандартів) бухгалтерського обліку : Наказ М-ва фінансів України від 31.03.1999 р. № 87 : станом на 19 берез. 2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0391-99#Text> (дата звернення: 11.02.2023).
13. Пантелєєв В. П., Сніжко О. С. Словник бухгалтера та аудитора. Київ : ДП «Ін форм.-аналіт. агентство», 2009. 239 с.
14. Парашутін Н. В., Козлова Е. П. Курс бухгалтерського обліку. Москва : Фінанси, 1997. 424 с.
15. Чацкіс Ю. Д., Лисюк О. М., Михайлова Т. П. Бухгалтерський облік активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій : навч. посібник. Донецьк : ДонГУЕТ, 2001. 301 с.
16. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку : Наказ М-ва фінансів України від 08.10.1999 р. № 237 : станом на 3 листоп. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (дата звернення: 11.02.2023).
17. Про Інструкцію по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків : Наказ М-ва фінансів України від 11.08.1994 р. № 69 : станом на 1 січ. 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0202-94#Text> (дата звернення: 11.02.2023).
18. Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Бескоста Г.М. Аудит : навч. посіб. Запоріжжя : ЗДІА, 2016. 183 с.

- 19.Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Бескоста Г.М. Організація і методика аудиту : навч. посіб. Запоріжжя : ЗДІА, 2015. 275 с.
- 20.Азаренкова Г.М., Журавель Т.М., Михайленко Р.М. Фінанси підприємств: Навч. посіб. для самост. вивчення дисципліни. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Знання-Прес, 2009. – 299 с.
- 21.Меліхова Т.О. Методичні засади проведення внутрішнього контролю розрахунків з покупцями та замовниками для підвищення ефективності. Агросвіт. 2019. № 9, трав. С. 17–24.
- 22.Райзберг Б.А. Сучасний економічний словник / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовський, Є.Б. Стародубцева 5-те вид., перероб. та дод. - М.: ІНФРА-М, 2011. – 495 с.
- 23.Стоун Д. Бухгалтерський облік та фінансовий аналіз / Д. Стоун, К. Хітчінг; пров. з англ. Ю. А. Огібін нова редакція - М.: Сірін, 2012. - 302 с.
- 24.Голов С.Ф. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарії : практ. посіб. / С.Ф. Голов, В.М. Костюшенко. – К. : Лібра, 2011. – 880 с.
- 25.Лищенко О. Г. Аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством / О. Г. Лищенко, Г. М. Бескоста // Держава та регіони. – Серія. Економіка та підприємництво. – 2009 – № 1 – С. 114–117.
- 26.Момот Т. Управління дебіторської заборгованістю підприємства / Т. Момот // Бізнес інформ. – 2003. – № 11-12. – С. 97-99.
- 27.Крайник, О.П. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Збірник вправ / О.П. Крайник, З.В. Клепикова. – Львів : Державний ун-т «Львівська політехніка» (ІВЦ «ІНТЕЛЕКТ+ІПК»); Київ : Дакор, 2001. – 260 с.
- 28.Белозерцев В. Щодо товарного кредиту та дебіторської заборгованості на підприємстві / В. Белозерцев // Економіст. – 2009. – № 11. – С. 23–28.
- 29..Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент : підручник / Г. Г. Кірейцев. – 2-е вид., перероб. та доп. – К. : ЦУЛ, 2002. – 496 с.
- 30.Бланк І.А. Фінансовий менеджмент. /І. А. Бланк. – 2-ге вид., Перераб. та дод. – К.: Ельга, Ніка-центр, 2014. – 656 с.

- 31.Кужельний, М. В. Теорія бухгалтерського обліку [Текст] : підручник / М. В. Кужельний, В. Г. Лінник. – К. : КНЕУ, 2001. – 334 с
- 32.Меліхова Т.О., Гавриленко Ф.О. Удосконалення документування обліку розрахунків з покупцями та замовниками з метою зміцнення інформаційної безпеки підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 2. С. 24–32.
- 33..Сухарев А. Я. Юридичний енциклопедичний словник. Москва : Рад. енциклопедія, 1984. 415 с.
- 34.Соловей Н.В., Маліношевська К.І. Проблеми обліку дебіторської заборгованості. Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: збірник наукових праць НАУ. 2010. № 25.
- 35.Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. 2-ге вид. Житомир : ЖІТІ, 2000. 640 с.
- 36.Бутинець Ф.Ф., Малюга. Н.М. Бухгалтерський облік: облікова політика і план рахунків, стандарти і кореспонденція рахунків, звітність : навч. посіб. 2-ге вид. Житомир : Житом. інж.-технол. ін-т, 2000. 480 с.
- 37.Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік : Підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Центр навч. літ., 2004. 632 с.
- 38.Лень В.С. Фінансовий облік : навч. посіб. «Акад.», 2011. 608 с.
- 39.Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. / Г. О. Партин та ін. 2-ге вид. Львів : Магнолія плюс, 2006. 240 с.
- 40.Ганусич В.О., Гурська І.В. Облік дебіторської заборгованості: управлінський та організаційний аспекти. Науковий вісник Ужгородського університету. 2016. С. 441– 445
- 41.Іващенко А.С., Гайдамака О.В., Черевик Н.В. Проблеми обліку дебіторської та кредиторської заборгованості в Україні. Молодий вчений. 2014.№ 4(07). С. 69 – 70
- 42.Буднік Т.В., Гнатенко Є.П. Проблеми та шляхи удосконалення дебіторської заборгованості як об'єкта обліку й аналізу. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Випуск 9. С.740– 743

- 43.Огійчук М. Ф., Плаксієнко В. Я, Паначенко Л. Г. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: підруч. 5-те видання, перероблене і доповнене. За редакцією професора Огійчука М.Ф. Київ: Алетра, 2010. 1050 с.
- 44.Коблянська О. І. Методологічні аспекти обліку та аудиту дебіторської заборгованості // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2009. № 77-78. С. 28.
- 45.Костюнік О. В., Турова Л.Л., Ковтуненко В. М. Шляхи вдосконалення обліку дебіторської заборгованості. Агросвіт. 2016. № 6. С. 21 – 31
- 46.Москалюк Г.О. Облік та контроль дебіторської заборгованості: існуючі проблеми та шляхи їх вирішення. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Львів: Львівської політехніки, 2012. № 721. С. 173- 179.
- 47.Баранова А.О. Аудит: навчальний посібник: Харків: ХДУХТ, 2017. – 246с.
- 48.Гончарук С.М., Долбнєва Д.В., Приймак С.В., Романів Є.М. Фінансовий контроль : теорія, термінологія, практика : навчальний посібник /. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – 298 с.
- 49.Дерев`янку С. І. Аудит : навчальний посібник : Київ : ЦУЛ, 2016. – 380 с.
- 50.Прохорова Л.І., Юхименко Є.С. Аналіз сучасного стану та проблеми реформування і розвитку аудиторської діяльності в Україні на основі міжнародного досвіду : Молодий вчений. – 2019. – № 7 (70). – С. 205-211.
- 51.Пшенична А. Ж. Аудит : навчальний посібник : Київ : Центр учбової літератури, 2018. – 320 с.
- 52.Рядська В. В. Аудит : навчальний посібник : Київ : Центр учбової літератури, 2018. – 416 с.
- 53.Норд Г. Л., Цегельник Н. І. Розвиток бухгалтерського обліку розрахунків із покупцями та замовниками: особливості ведення господарської діяльності в інтернет-середовищі // Ефективна економіка. - 2018. - № 9.
- 54.Герасим Л. М., Журавель П., Бруханський В. Ф., Хомин П. Я. Первинний та аналітичний облік на підприємстві : Тернопіль: Астон, 2005.

- 55.Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: підручник / - 6-е вид.. - К.: А.С.К., 2002. - 784 с.
- 56.Чебанова Н. В., Василенко Ю. А. Бухгалтерський фінансовий облік: посібник / - К.: Академія, 2002.
- 57.Андрєєва Г. І. Роль аналізу поточної дебіторської заборгованості при оцінці обґрунтованості управлінських рішень // Научная мысль информационного века-2014 (07-15.03.2014р., Польша): збірник матеріалів X Міжнародної науково-практичної-конференції.
- 58.Кужельний М. В. Теорія бухгалтерського обліку [текст]: навч. посіб. / М. В. Кужельний, В. Г. Лінник.– К.: КНЕУ, 2001.
- 59.Петрик О.А. Аудит: підручник / О.А. Петрик, В.О. Зотов, Б.В. Кудрицький та ін.; за заг. ред. проф. О.А. Петрик. — К.: КНЕУ, 2015
- 60.Теорія і практика документування в обліку і аудиті: навч.-метод. посібник Ч. 2 / А.П. Макаренко, О.М. Панченко, Л.В. Таратута, Т.О. Меліхова, Л.А. Птіцина; ЗДІА. — Запоріжжя: ЗДІА, 2011.
- 61.Подмешальська Ю.В. Бухгалтерський облік: навч.-метод. посібник/ Ю.В. Подмешальська, Т.О. Меліхова, Н.С. Чакалова. — Запоріжжя: ЗДІА, 2017.
- 62.Белозерцев В.С. Проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємств оптової торгівлі / В.С. Белозерцев // Вісник Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара. – 2010.
- 63.Вітлінський В. В., Скіцько В. І. Планування обсягу реалізації продукції та дебіторської заборгованості підприємства в умовах невизначеності / Фінанси України №5, 2006 – 127 – 133 стр.
- 64.Іванілов О. С., Смачило В. В., Дубровська Є. В. Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємства / Актуальні проблеми економіки №1(67), 2007 – 156 – 163 стр.
- 65.Макаренко А.П., Кучкіна Д.Д. Удосконалення аудиту розрахунків з покупцями та замовниками на підприємстві. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 2. С. 29–35.

- 66.Бондаренко О. С. Методика управління портфелем дебіторської заборгованості / Актуальні проблеми економіки №4 (58), 2006 – 17 – 23 ст.
- 67.Н. С. Акімова, Н. В. Новицька Основні проблеми обліку та внутрішнього аудиту дебіторської та кредиторської заборгованостей/ Научно – технічний збірник № 77, Харків – 2006 р
- 68.Бакун Ю. Особливості відображення у бухгалтерському обліку дебіторської заборгованості згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку / Практична бухгалтерія / 2006 р.
- 69.Нашкерська М.М. Управління дебіторською заборгованістю у структурі оборотного капіталу підприємства. Вісник НУ «Львівська політехніка». 2009. № 4. С. 136–140.
- 70.Бондаренко О.М., Ізмайлова М.М. Методичні підходи до аудиту розрахунків з покупцями та замовниками, як об'єкту оборотних активів підприємства // Економіка. Фінанси. Право. - 2017. - № 11. - С. 39-41.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство **Товариство з обмеженою відповідальністю "Миколаївський хлібзавод №1"**
Територія **МИКОЛАЇВСЬКА**
Організаційно-правова форма господарювання **Товариство з обмеженою відповідальністю**
Вид економічної діяльності **Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів; торгів і гітєчєчєк нетривалого зберігання**
Середня кількість працівників **556**
Адреса, телефон **вулиця В'ячеслава Чорновола, буд. 2-А, м. МИКОЛАЇВ, МИКОЛАЇВСЬКА обл., 54028**
Одиниця виміру: тис. грн. без десятичного знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)
Складено (зробити позначку "А" у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

Дата (рік, місяць)	Код
за СДРПОУ	37844650
за КОАТУУ	4810136900
за КОПФГ	240
за КВЕД	10.71

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на **31 грудня 2019** р.

Форма №1 Код за ДКУД **1801001**

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	98	98
накопичена амортизація	1002	98	98
Незавершені капітальні інвестиції	1005	228	48
Основні засоби	1010	1 753	5 197
первісна вартість	1011	11 572	15 886
знос	1012	9 819	10 689
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	1 981	5 245
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	44 487	27 543
Виробничі запаси	1101	11 314	13 547
Незавершене виробництво	1102	-	-
Готова продукція	1103	96	315
Товари	1104	33 077	13 681
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестраховування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	101 240	94 792
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	12 202	28 333
з бюджетом	1135	171	80
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	40 195	48 481
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	2 794	3 140
Готівка	1166	63	45
Рахунки в банках	1167	2 731	3 095
Витрати майбутніх періодів	1170	218	148
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	2 579	1 330
Усього за розділом II	1195	203 886	203 847
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	205 867	209 092

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	312	312
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	9 610	12 130
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	9 922	12 442
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	1 819	1 866
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	1 819	1 866
Цільове фінансування	1525	-	-
Благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв надєжних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	1 819	1 866
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	149 585	150 159
розрахунками з бюджетом	1620	372	323
у тому числі з податку на прибуток	1621	178	53
розрахунками зі страхування	1625	161	283
розрахунками з оплати праці	1630	904	1 083
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	329	924
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	42 775	42 012
Усього за розділом III	1695	194 126	194 784
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
У. Чиста вартість активів, недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	205 867	209 092

ЕП РАКОВА
АЛЬОНА
АНАТОЛІВНА
ЕП ОСТАПЕНКО
ЛЮДМИЛА
МИКОЛАІВНА

РАКОВА АЛЬОНА АНАТОЛІВНА

ОСТАПЕНКО ЛЮДМИЛА МИКОЛАІВНА

Т - Визначається державним, делегованим центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Підприємство Товариство з обмеженою відповідальністю "Миколаївський
хлібзавод №1"

Дата (рік, місяць, число)
за СДРПОУ

КОДИ		
2020	01	01

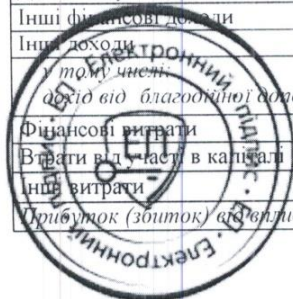
27.04.2020
ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

(найменування)
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2019 р.

Форма N2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	243 292	219 372
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестраховання	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(202 620)	(188 304)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	40 672	31 068
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	106 984	114 877
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(3 810)	(3 778)
Витрати на збут	2150	(31 890)	(26 613)
Інші операційні витрати	2180	(108 883)	(114 900)
у тому числі:	2181	32 774	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	3 073	654
збиток	2195	(-)	(-)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	2 899
Інші доходи	2240	-	-
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(-)	(1 104)
Витрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	3 073	2 449
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(553)	(444)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	2 520	2 005
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	2 520	2 005

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	263 489	255 051
Витрати на оплату праці	2505	32 774	28 868
Відрахування на соціальні заходи	2510	7 171	6 292
Амортизація	2515	886	395
Інші операційні витрати	2520	42 883	42 989
Разом	2550	347 203	333 595

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

РАКОВА АЛЬОНА АНАТОЛІВНА
 АНАТОЛІВНА
 ЕП ОСТАПЕНКО
 ЛЮДМИЛА
 МИКОЛАЇВНА

РАКОВА АЛЬОНА АНАТОЛІВНА

ОСТАПЕНКО ЛЮДМИЛА МИКОЛАЇВНА

ДОДАТОК Б

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство Товариство з обмеженою відповідальністю "Миколаївський хлібзавод №1"
Територія МИКОЛАЇВСЬКА
Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю
Вид економічної діяльності Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання
Середня кількість працівників 552
Адреса, телефон вулиця В'ячеслава Чорновола, буд. 2-А, м. МИКОЛАЇВ, МИКОЛАЇВСЬКА обл., 54028 58-70-36
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

Дата (рік, місяць)	за СДРПОУ	за КОАТУУ	за КОПФІ	за КВЕД
2020, грудень	37844650	4810136900	240	10.71

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2020 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	5
первісна вартість	1001	98	117
накопичена амортизація	1002	98	112
Незавершені капітальні інвестиції	1005	48	28
Основні засоби	1010	5 197	6 099
первісна вартість	1011	15 886	17 916
знос	1012	10 689	11 817
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізичні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	5 245	6 132
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	27 543	92 887
Виробничі запаси	1101	13 547	20 950
Незавершене виробництво	1102	-	-
Готова продукція	1103	315	67
Товари	1104	13 681	71 870
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестраховування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	94 792	208 315
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	28 333	8 314
з бюджетом	1135	80	87
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	48 481	74 424
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	3 140	1 338
Готівка	1166	45	68
Рахунки в банках	1167	3 095	1 270
Витрати майбутніх періодів	1170	148	247
Частка перестраховика у страхових резервах у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1180	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	1 330	18 036
Усього за розділом II	1195	203 847	403 648
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	209 092	409 780

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	312	312
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	12 130	13 692
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	12 442	14 004
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	1 866	2 015
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	1 866	2 015
Цільове фінансування	1525	-	-
Благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	1 866	2 015
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	150 159	311 113
розрахунками з бюджетом	1620	323	349
у тому числі з податку на прибуток	1621	53	106
розрахунками зі страхування	1625	283	307
розрахунками з оплати праці	1630	1 083	1 323
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	924	751
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	42 012	79 918
Усього за розділом III	1695	194 784	393 761
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
У: Чиста вартість збитий, недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	209 092	409 780

Керівник

Головний бухгалтер

РАКОВА АЛЬОНА
АНАТОЛІВНА
ЕП ОСТАПЕНКО
ЛЮДМИЛА
МИКОЛАЇВНА

РАКОВА АЛЬОНА АНАТОЛІВНА

ОСТАПЕНКО ЛЮДМИЛА МИКОЛАЇВНА

¹ Відділ участі в економіці, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Підприємство Товариство з обмеженою відповідальністю "Миколайський хлібзавод №1"

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДИ		
2021	01	01

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

(найменування)

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2020 р.

Форма N2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	433 167	243 292
<i>Чисті зароблені страхові премії</i>	<i>2010</i>	-	-
<i>премії підписані, валова сума</i>	<i>2011</i>	-	-
<i>премії, передані у перестраховання</i>	<i>2012</i>	-	-
<i>зміна резерву незароблених премій, валова сума</i>	<i>2013</i>	-	-
<i>зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій</i>	<i>2014</i>	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(352 009)	(202 620)
<i>Чисті понесені збитки за страховими виплатами</i>	<i>2070</i>	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	81 158	40 672
збиток	2095	(-)	(-)
<i>Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань</i>	<i>2105</i>	-	-
<i>Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів</i>	<i>2110</i>	-	-
<i>зміна інших страхових резервів, валова сума</i>	<i>2111</i>	-	-
<i>зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах</i>	<i>2112</i>	-	-
Інші операційні доходи	2120	46 153	106 984
<i>у тому числі:</i>	<i>2121</i>	-	-
<i>дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>			
<i>дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	<i>2122</i>	-	-
<i>дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування</i>	<i>2123</i>	-	-
Адміністративні витрати	2130	(3 866)	(3 810)
Витрати на збут	2150	(35 299)	(31 890)
Інші операційні витрати	2180	(86 241)	(108 883)
<i>у тому числі:</i>	<i>2181</i>	-	32 774
<i>витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>			
<i>витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	<i>2182</i>	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	1 905	3 073
збиток	2195	(-)	(-)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	-	-
<i>у тому числі:</i>	<i>2241</i>	-	-
<i>дохід від благодійної допомоги</i>			
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)
Витрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
інші витрати	2270	(-)	(-)
прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	1 905	3 073
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(343)	(553)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	1 562	2 520
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	1 562	2 520

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	375 971	263 489
Витрати на оплату праці	2505	36 181	32 774
Відрахування на соціальні заходи	2510	8 055	7 171
Амортизація	2515	1 270	886
Інші операційні витрати	2520	55 938	42 883
Разом	2550	477 415	347 203

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

РАКОВА
АЛЬОНА
АНАТОЛІВНА
ЕП ОСТАПЕНКО
ЛЮДМИЛА
МИКОЛАЇВНА

РАКОВА АЛЬОНА АНАТОЛІВНА

ОСТАПЕНКО ЛЮДМИЛА МИКОЛАЇВНА

ДОДАТОК В

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство **Товариство з обмеженою відповідальністю "Миколаївський хлібзавод №1"**
Територія **МИКОЛАЇВСЬКА**
Організаційно-правова форма господарювання **Товариство з обмеженою відповідальністю**
Вид економічної діяльності **Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання**

Дата (рік, місяць, день) **31 грудня 2021**
за ЄДРПОУ **37844650**
за КАТОГПГ **1 UA48060150010235917**
за КОПФГ **240**
за КВЕД **10.71**

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Середня кількість працівників **2 478**

Адреса, телефон **вулиця В'ячеслава Чорновола, буд. 2-А, м. МИКОЛАЇВ, МИКОЛАЇВСЬКА обл., 54028** **58-70-36**

Одиниця виміру: тис. грн. без десятичного знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про суцільний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "V" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на **31 грудня 2021** р.

Форма №1 Код за ДКУД **1801001**

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	5	7
первісна вартість	1001	117	136
накопичена амортизація	1002	112	129
Незавершені капітальні інвестиції	1005	28	182
Основні засоби	1010	6 099	4 606
первісна вартість	1011	17 916	17 869
знос	1012	11 817	13 263
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	6 132	4 795
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	92 887	91 851
виробничі запаси	1101	20 950	16 477
незавершене виробництво	1102	-	-
готова продукція	1103	67	594
товари	1104	71 870	74 780
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестраховування	1115	-	-
Вежеселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	208 315	307 369
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	8 016	3 696
з бюджетом	1135	87	268
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	72 934	132 228
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 338	919
готівка	1166	68	51
рахунки в банках	1167	1 270	868
Витрати майбутніх періодів	1170	247	397
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	18 036	31 017
Усього за розділом II	1195	401 860	567 745
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	407 992	572 540

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	312	312
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
емсійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	11 904	(9 241)
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	12 216	(8 929)
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	2 015	1 959
довгострокові забезпечення виграт персоналу	1521	2 015	1 959
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	2 015	1 959
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	311 113	422 892
розрахунками з бюджетом	1620	349	294
у тому числі з податку на прибуток	1621	106	-
розрахунками зі страхування	1625	307	308
розрахунками з оплати праці	1630	1 323	1 583
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	751	23 288
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	79 918	131 145
Усього за розділом III	1695	393 761	579 510
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Чиста вартість активів державного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	407 992	572 540

Керівник

Головний бухгалтер

РАКОВА АЛЬОНА
АНАТОЛІВНА

РАКОВА АЛЬОНА АНАТОЛІВНА

ОСТАПЕНКО ЛЮДМИЛА МИКОЛАЇВНА

1 Класифікатор офіційно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

2 Визначено в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Підприємство Товариство з обмеженою відповідальністю "Миколаївський хлібзавод №1"

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДИ		
2022	01	01

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

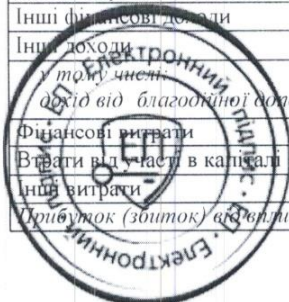
(найменування)

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2021 р.

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	574 433	433 167
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестраховування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(518 790)	(352 009)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	55 643	81 158
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	27 310	46 153
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(4 608)	(3 866)
Витрати на збут	2150	(35 140)	(35 299)
Інші операційні витрати	2180	(64 350)	(86 241)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	-	1 905
збиток	2195	(21 145)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	-	-
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)
Витрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	-	1 905
збиток	2295	(21 145)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	(343)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	-	1 562
збиток	2355	(21 145)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(21 145)	1 562

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	522 597	375 971
Витрати на оплату праці	2505	38 442	36 181
Відрахування на соціальні заходи	2510	8 600	8 055
Амортизація	2515	1 524	1 270
Інші операційні витрати	2520	44 575	55 938
Разом	2550	615 738	477 415

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

РАКОВА
АЛЬОНА
АНАТОЛІВНА

РАКОВА АЛЬОНА АНАТОЛІВНА

ОСТАПЕНКО ЛЮДМИЛА МИКОЛАІВНА